

- Facilitar la selecció de l'estratègia didàctica –conjunt de mètodes, tècniques i mitjans– més adient als trets peculiars de l'alumnat.

- Conèixer les dificultats de l'alumnat durant el procés d'aprenentatge i, si escau, dur a terme les regulacions que calguin per aconseguir els objectius programats.

- Facilitar l'orientació acadèmica, selecció, agrupació i promoció de l'alumnat.

El procés d'avaluació consta de tres fases:

- Avaluació inicial, que permetrà concretar els coneixements previs que té l'alumnat sobre la matèria abans de començar una nova situació d'aprenentatge. Aquesta avaluació es pot fer a partir de la consulta de la trajectòria acadèmica i de la interpretació de les respostes i els comportaments de l'alumnat en qüestions relacionades amb la nova situació.

- Avaluació formativa, que permetrà detectar els progressos o dificultats que afecten el procés d'ensenyament/aprenentatge. Es farà a partir de l'observació sistemàtica de l'evolució de cada alumne.

- Avaluació sumativa, que permetrà saber si s'han aconseguit els objectius fixats. Es farà al final del procés, a partir de la interpretació objectiva de les respostes i els comportaments de l'alumnat pel que fa a qüestions que exigeixen la utilització dels continguts apresos.

El procés inclou també l'autoavaluació. Aquesta afecta tant el professorat –en relació amb la seva pròpia pràctica docent i amb la revisió constant del projecte curricular i les programacions d'aula–, com l'alumnat. L'autoavaluació farà l'alumne protagonista del propi aprenentatge i l'ajudarà a valorar la seva feina. També, si el context ho permet, es poden aplicar tècniques de coavaluació perquè prengui consciència del seu grau d'aprenentatge, dels seus èxits i dificultats, i de la seva implicació al llarg del procés.

Perquè aquestes tècniques siguin efectives, l'alumnat ha de conèixer els criteris d'avaluació, els instruments que s'hi utilitzaran i les valoracions periòdiques que es realitzaran durant el procés.

No s'hauria d'utilitzar un únic instrument d'avaluació, sinó la combinació de diferents mitjans com, entre d'altres, l'observació sistemàtica, les diverses produccions de l'alumnat, activitats d'expressió oral individuals o col·lectives, proves específiques, enregistraments en àudio o en vídeo... Tot i que, tradicionalment, la importància dels exàmens basats en l'avaluació dels conceptes és força elevada en el batxillerat, s'haurien d'avaluar també els continguts procedimentals i actitudinals.

L'aplicació correcta de l'avaluació es traduirà en una millora de tot el procés d'ensenyament/aprenentatge, que revertirà en l'educació integral de l'alumnat.

— o —

Num. 16565

Decret 78/2006, de 15 de setembre, pel qual es modifica el Decret 86/2002, de 14 de juny, que estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears.

Mitjançant el decret 86/2002, de 14 de juny, publicat en el butlletí oficial de les Illes Balears núm. 78, de 29 de juny de 2002, es va establir, en el seu article 9 apartat 4 que 'Els departaments de les àrees lingüístiques, en el marc del projecte curricular de l'etapa, han de coordinar les seves programacions didàctiques. Amb relació a les àrees de Llengua catalana i literatura, i de Llengua castellana i literatura, aquesta coordinació (a criteri de cada centre i tant per etapes, cicles o cursos) es pot fer a partir de l'enfocament integrat del currículum o mantenint les dues programacions separades, però sempre amb la coordinació dels dos departaments didàctics. En el segon nivell, els centres han d'iniciar les concrecions que els corresponen establint la seqüenciació segons el model de l'annex titulat Currículum integrat de les àrees de Llengua catalana i literatura i de Llengua castellana i literatura, bé en una única seqüenciació integrada o bé coordinant-lo per currículums separats, d'acord amb el que s'estableixi reglamentàriament.'

Atesa la sentència núm. 1066, de 15 de desembre de 2005, dictada pel Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears (sala del Contenciós Administratiu), per la qual es declara 'que tant l'apartat 4 de l'article 9 del Decret Autòmic 86/2002, de 14 de juny, com l'annex del mateix Decret, en quant que permeten el currículum integrat de les àrees de Llengua catalana i literatura, i Llengua castellana i literatura, són contraris a l'ordenament jurídic i, en conseqüència, els anul·lam.'

Atès que s'ha de donar compliment a la sentència esmentada, d'acord amb el que disposen els articles 106 i 118 de la Constitució Espanyola, a proposta del conseller d'Educació i Cultura i després d'haver-ho considerat en el Consell de Govern a la sessió de 15 de setembre de 2006

DECRET

Article 1

Modificar la redacció de l'apartat 4 de l'article 9 del Decret 86/2002, de 14 de juny, pel qual s'estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears, que queda de la manera següent:

«Article 9.4

Els departaments de les àrees lingüístiques, en el marc del projecte curricular de l'etapa, han de coordinar les seves programacions didàctiques.»

Article 2

Substituir la part de l'annex del Decret 86/2002, de 14 de juny, que fa referència al currículum integrat de les àrees de Llengua catalana i literatura i, Llengua castellana i literatura per l'annex d'aquest Decret.

Disposició final primera

Es faculta al titular de la Conselleria d'Educació i Cultura perquè dicti les disposicions que siguin necessàries per a l'execució d'aquest Decret.

Disposició final segona

Aquest Decret entra en vigor l'endemà d'haver-se publicat en el Butlletí Oficial de les Illes Balears.

Palma, 15 de setembre de 2006

EL PRESIDENT
Jaume Matas Palou

El conseller d'Educació i Cultura
Francesc J. Fiol Amengual

ANNEX

LENGUA CASTELLANA I LITERATURA

1. INTRODUCCIÓ

El llenguatge, com a activitat humana complexa, té dues funcions bàsiques: la comunicació i servir d'instrument del pensament per representar i comprendre la realitat. Aquestes dues funcions apareixen relacionades mútuament, de tal manera que la comunicació és l'eina per a la representació de la realitat física i social i, a la vegada, la representació és el principal contingut de la comunicació.

Els éssers humans es comuniquen mitjançant diferents sistemes: els gestos, la música, els símbols numèrics, les representacions plàstiques...; però el mitjà més universal de comunicació és el llenguatge verbal, perquè permet rebre i transmetre informacions diverses i complexes i influir sobre altres persones.

L'acte comunicatiu, tant oral com escrit, comprèn dos processos: la comprensió i l'expressió. Per això, s'han de dominar les quatre habilitats comunicatives bàsiques: parlar, escoltar, llegir i escriure.

Les comunitats que tenen dues llengües constitucionals es troben en una situació especial pel que fa a l'ensenyament d'aquesta àrea, ja que l'alumnat presenta diferents competències respecte a l'una o a l'altra llengua. A les Illes Balears la realitat sociolingüística encara és més diversa a causa de la creixent presència d'alumnes de procedència estrangera que tenen com a llengua primera una de distinta a les dues llengües constitucionals de la comunitat.

Amb la finalitat que tot l'alumnat tenguí competència tant en llengua castellana com en llengua catalana, es fa necessari partir d'un marc de referència comú i d'uns criteris didàctics coherents que apropin i no enfrontin aquesta realitat sociolingüística.

El bilingüisme és un fet enriquidor i el professorat té la tasca de saber-lo utilitzar com a base susceptible de ser transferida a l'aprenentatge d'altres llengües i com a afavoridora de la competència plurilingüe que la societat actual requereix.

A totes les àrees s'aprèn llengua i aquesta és necessària per aprendre els coneixements de les altres àrees; per això farà falta que també els professors d'altres àrees col·laborin per desenvolupar en l'alumnat la capacitat d'utilitzar el llenguatge com a instrument de representació i de coneixement.

L'objectiu principal de l'ensenyament de llengua castellana i literatura en l'educació secundària obligatòria és que l'alumnat progressi en el domini de l'ús de l'idioma en les quatre habilitats bàsiques, reforçant especialment l'expressió escrita. Al llarg de tota l'etapa s'ha d'enriquir el llenguatge, oral i escrit, en la doble vessant de comprensió i expressió. D'altra banda, el llenguatge ha de ser present en aquesta àrea com a sistema de comunicació, com a mitjà d'aprenentatge i també com a objecte d'aprenentatge.

Considerant la llengua com a objecte d'aprenentatge, serà necessari partir de l'ús real que en fa l'alumnat per afavorir formes lingüístiques que n'ampliïn les possibilitats de comunicació. El domini del llenguatge oral és una condició prèvia per dominar la llengua escrita; llenguatge oral i escrit es reforcen mútament i per això el seu aprenentatge s'ha de plantejar d'una manera relacionada. Així, per a l'adquisició d'una millor competència lingüística, serà necessària la selecció de textos que tinguin una funció modelica i que contribueixin a ampliar el bagatge lingüístic.

S'ha de partir, també, dels coneixements que l'alumnat ha adquirit en el nivell anterior per consolidar-los. Les relacions entre sons, fonemes i grafies s'han d'enfocar depenent de la funció comunicativa de la llengua i en relació als dos eixos fonamentals de comprensió i expressió.

L'alumnat ha de desenvolupar i reafirmar els elements de selecció, anticipació, planificació i estructuració, tant a les creacions orals com escrites i, especialment, en aquelles que es poden modificar i millorar amb la relectura.

Aprendre llengua suposa adquirir els coneixements dels principis gramaticals bàsics: les unitats de la llengua i les seves combinacions, i l'anàlisi dels problemes lèxics més importants. L'aprenentatge s'ha de fer sempre a partir del doble procés d'estudi i creació.

Els coneixements teòrics aniran acompanyats d'unes tècniques de treball de caràcter pràctic, que permetin que els alumnes considerin la llengua com l'instrument primordial, tant en la seva vida escolar com en la seva dimensió social. Els coneixements de les relacions entre la llengua i la societat els permetran entendre el món que els envolta en relació a la realitat plurilingüe d'Espanya, al bilingüisme de la nostra comunitat i a l'extensió americana de la llengua castellana.

L'altre objectiu de l'ensenyament de l'àrea en aquesta etapa és avançar en l'educació literària. El domini de la llengua escrita ha de permetre a l'alumnat descobrir la possibilitat que ofereixen la lectura i l'escriptura com a fonts de plaer, d'informació i de saber.

Els textos literaris proporcionen a l'alumnat aquestes possibilitats, a més de ser fonts d'inspiració, models per a les creacions personals i ajuda per expressar-se amb precisió i riquesa de recursos oralment i per escrit.

Pel que fa a la literatura, en aquesta etapa d'educació secundària obligatòria s'ha de desenvolupar el coneixement i l'estima pel fet literari, considerant-lo com una forma de comunicació específica, com a expressió del món personal i com a producte social i cultural d'una societat determinada.

2. OBJECTIUS

L'ensenyament de llengua castellana i literatura en l'etapa d'educació secundària obligatòria ha de tenir l'objectiu de desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

1. Utilitzar la llengua per expressar discursos orals i escrits amb coherència, cohesió i correcció, i amb adequació a les finalitats i situacions comunicatives.
2. Emprar la llengua com a instrument per a l'adquisició de nous coneixements, per a la comprensió i l'anàlisi de la realitat, i per a la fixació i el desenvolupament del pensament, fent ús de tècniques de maneig de la informació: recerca, elaboració i presentació amb ajuda dels mitjans tradicionals i aplicació de les noves tecnologies.
3. Distingir els diferents tipus de textos i les seves estructures formals amb la finalitat de produir-ne de propis.
4. Conèixer i usar els elements formals i els mecanismes de la llengua en els nivells fonològic, ortogràfic, morfològic, morfosintàctic, lexicosemàntic i textual per a la comprensió i producció de missatges.
5. Conèixer i valorar la realitat plurilingüe i pluricultural d'Espanya per analitzar les diferents situacions que plantegen les llengües en contacte.
6. Identificar les principals formes de la tradició literària occidental per comprendre la diversitat cultural.
7. Reconèixer els principals gèneres de la tradició literària i distingir les principals èpoques artístiques i literàries (les característiques, els autors i les obres més representatives de cadascuna) per valorar-les amb sentit crític.
8. Conèixer les obres i els fragments representatius de les literatures de les llengües constitucionals i de les obres fonamentals de la literatura occidental per enriquir el seu bagatge cultural.
9. Distingir i analitzar els elements i les característiques dels mitjans de comunicació com a font d'informació per desenvolupar una actitud crítica envers aquests.
10. Llegir amb fluïdesa, comprensió i actitud crítica, i valorar la lectura i l'escriptura com a formes de comunicació per a l'enriquiment cultural i el plaer personal.

3. CONTINGUTS

LA COMUNICACIÓ

Conceptes

Primer curs

1. Elements de la comunicació.
2. Tipologies textuals:
 - Narració.
 - Descripció.
 - Diàleg.

Segon curs

1. Funcions del llenguatge.
2. Tipologies textuals:
 - Exposició.
 - Argumentació.

Tercer curs

1. Els mitjans de comunicació escrits: la premsa.
2. Estructures formals del text:
 - Estructures narratives (conte, novel·la, notícia...).
 - Estructures descriptives (descripció científica, literària...).
 - Estructures dialogades (entrevista, enquesta, teatre...).

Quart curs

1. Els mitjans de comunicació audiovisuals: ràdio i televisió.
2. Estructures formals del text:
 - Estructures expositives (currículum, instància, carta, correu electrònic...).
 - Estructures argumentatives (reclamació, recurs...).

Procediments

1. Reconeixement dels elements de la comunicació en textos orals i escrits en una situació comunicativa concreta:
 - Identificació dels interlocutors que apareixen en un text i de les relacions que s'hi estableixen.
 - Reconeixement dels principals elements modalitzadors de textos orals i escrits.
 - Determinació de les funcions comunicatives presents en un text mitjançant l'anàlisi de les marques característiques.
2. Comprensió i producció de textos orals:
 - Comprensió i classificació de missatges orals de tot tipus.
 - Identificació del tema d'un text. Idees principals i secundàries.
 - Preparació i producció de textos orals planificats.
 - Lectura expressiva en veu alta.
 - Interpretació dels missatges audiovisuals.
 - Dramatització.
 - Memorització.
 - Resum oral de textos.
 - Maneig de mitjans audiovisuals per elaborar missatges orals.
 - Anàlisi i ús de la llengua d'acord amb el registre adequat per a cada situació comunicativa.
3. Comprensió i producció de textos escrits:
 - Comprensió i classificació de missatges escrits de tot tipus.
 - Identificació de la intencionalitat dels textos.
 - Reconeixement de fets, opinions i interpretacions en un text.
 - Identificació del tema, de les idees principals i secundàries d'un text.
 - Reconeixement dels trets distintius i de les peculiaritats formals dels textos.
 - Producció i revisió de textos.
 - Utilització de textos amb finalitats diverses.
 - Conversió de textos orals en escrits.
 - Resum de textos.
 - Producció de textos amb combinació de codis verbals i no verbals.
 - Interpretació dels missatges de la premsa.
 - Reconeixement dels gèneres periodístics d'informació i d'opinió.

Actituds, valors i normes

1. Valoració de les llengües com a instruments per satisfer una gamma àmplia de necessitats de comunicació.
2. Acceptació de la llengua oral i escrita com una forma de coneixement,

plaer, persuasió, informació...

3. Seguiment de les convencions que regulen l'expressió oral i escrita.
4. Interès, esforç i autoexigència en l'elaboració rigorosa i sistemàtica de les produccions pròpies, reconeixent l'error com a part integrant del procés d'aprenentatge.
5. Respecte per les opinions alienes expressades per mitjà de la llengua oral i escrita.
6. Reconeixement de l'esforç d'altri per millorar l'expressió oral i escrita.
7. Apreciació de la llengua com a element fonamental per a la identificació d'una cultura.
8. Sensibilitat crítica envers els recursos (verbals i no verbals) utilitzats per interpretar i valorar la informació i per crear estats d'opinió.
9. Aplicació de la llengua com a instrument prioritari per a la resolució de conflictes.
10. Valoració de la llengua com a sistema de comunicació que permet l'accés al coneixement, a l'organització i al desenvolupament del pensament.
11. Reconeixement de la importància dels mitjans de comunicació en la configuració de creences i valors.
12. Valoració dels mitjans de comunicació com a fonts d'informació, formació i diversió.
13. Interès per les tecnologies de la informació i la comunicació i actitud crítica envers el seu ús.

LLENGUA I SOCIETAT

Conceptes

Primer curs

1. La variació espacial: dialectes i parles. Principals fenòmens lingüístics: sigmatisme, zetacisme, ieisme...
2. La realitat plurilingüe d'Espanya. Mapa de les llengües constitucionals.

Segon curs

1. La varietat social i estilística.
2. La realitat plurilingüe d'Espanya. Breu introducció a la història de les llengües constitucionals.

Tercer curs

1. Origen i evolució de la llengua espanyola.
2. El bilingüisme: característiques generals.

Quart curs

1. L'espanyol actual.
2. L'espanyol d'Amèrica.

Procediments

1. Utilització i elaboració de mapes per localitzar-hi les àrees lingüístiques de les llengües romàniques.
2. Identificació, localització i anàlisi de les varietats geogràfiques del castellà i dels trets lingüístics més significatius.
3. Anàlisi i interpretació dels diferents registres d'ús de la llengua.
4. Estudi de fenòmens derivats del contacte de llengües.
5. Reconeixement de fenòmens d'interferència lingüística.
6. Comentari crític de la situació sociolingüística actual.
7. Formulació dels aspectes bàsics de la formació i expansió del castellà.
8. Comparació de textos que representin la realitat plurilingüe d'Espanya.
9. Reconeixement de l'extensió geogràfica del castellà i identificació d'alguns trets característics de cada zona.

Actituds, valors i normes

1. Valoració positiva del plurilingüisme i de l'adquisició de la competència comunicativa en més d'una llengua.
2. Acceptació de les llengües com a elements configuradors de la identitat personal i col·lectiva i com a garants de la pervivència d'una comunitat lingüística.
3. Apreciació de la riquesa que comporta la diversitat interna de les llengües.
4. Sensibilització sobre la situació sociolingüística de l'Estat espanyol.
5. Interès pels actes culturals expressats mitjançant les varietats lingüístiques de l'Estat espanyol com a manifestació de la riquesa pluricultural i plurilingüística.

6. Respecte pels missatges que comuniquen continguts de tolerància i acceptació de les diverses manifestacions lingüístiques.
7. Participació en col·loquis i debats que promoguin l'acceptació i valoració de la diversitat lingüística.

ESTUDI DE LA LLENGUA

Conceptes

Primer curs

1. Fonètica i ortografia (I). Correspondència entre sons i grafies. Nocions bàsiques d'accentuació i puntuació.
2. La norma culta de la llengua espanyola (I). Reconeixement de les principals normes fonètiques. Lectura en veu alta (l'enunciat). Qüestions morfològiques: l'article, el gènere i el nombre. Lèxic (vulgarismes).
3. Gramàtica.
 - Tipus de paraules. La concordança.
4. Lèxic (I). Estructura de la paraula.

Segon curs

1. Fonètica i ortografia (II). Ús de l'accent en combinacions vocàliques (diftongs, triftongs i hiatus). Ús dels signes d'exclamació i interrogació.
2. La norma culta de la llengua espanyola (II). Pronunciació dels grups cultes. Lectura en veu alta (paràgrafs de distinta estructura). Pronoms. Lèxic (dialectalismes).
3. Gramàtica.
 - L'oració simple. Subjecte i predicat.
 - Tipus d'oracions.
4. Lèxic (II). Polisèmia, homonímia, sinonímia i antonímia.

Tercer curs

1. Fonètica i ortografia (III). Problemes d'accentuació (monosíl·labs, paraules compostes, interrogatius i exclamatius).
2. La norma culta de la llengua espanyola (III). El verb. La preposició. Lectura en veu alta (diàlegs). Lèxic (neologismes).
3. Gramàtica.
 - Categories i funcions.
 - L'oració simple. Subjecte i predicat. Tipus de complements.
4. Lèxic (III). Processos fonamentals de la formació de paraules: derivació i composició.

Quart curs

1. Fonètica i ortografia (IV). Abreviatures, acrònims i sigles. Ús de correctors ortogràfics en processadors de textos.
2. La norma culta de la llengua espanyola (IV). Principals problemes sintàctics. La concordança i l'ordre. Lectura en veu alta (el vers). Lèxic (préstecs).
3. Gramàtica.
 - L'oració composta. Coordinació i subordinació.
 - Text i discurs. Ús dels principals marcadors.
4. Lèxic (IV). Formació del lèxic de la llengua espanyola: paraules patriomials, préstecs i neologismes.

Procediments

1. Identificació i aplicació de normes ortogràfiques i morfosintàctiques en la producció de textos.
2. Reconeixement i classificació de les unitats lingüístiques en els textos i les seves funcions.
3. Consulta de diferents tipus de diccionaris.
4. Aplicació de mecanismes per usar un lèxic precís.
5. Reconeixement i aplicació dels mecanismes d'adequació d'un text al context.
6. Localització i utilització dels procediments de cohesió textual.
7. Correcció de textos orals i escrits.
8. Utilització de les convencions de la presentació oral i escrita.
9. Transformació de textos, seqüències i oracions amb procediments de substitució, ampliació i reducció.
10. Recerca de les principals abreviatures, acrònims i sigles vigents en la societat occidental.
11. Diferenciació i ús de les convencions que regeixen la construcció d'oracions simples i compostes.

Actituds, valors i normes

1. Valoració de la importància de la reflexió sobre la llengua per regular les produccions lingüístiques pròpies i per comprendre'n les alienes.
2. Acceptació de la planificació textual d'acord amb els criteris d'adequació, cohesió, coherència i correcció.
3. Cura de la precisió semàntica en l'ús de la llengua.
4. Respecte per les convencions lingüístiques i per les normes de correcció, coherència, cohesió i adequació.
5. Interès i esforç en l'elaboració de les produccions pròpies d'acord amb els mecanismes interns de la llengua.
6. Sensibilitat crítica davant la incoherència textual pròpia i aliena.
7. Curiositat i interès per conèixer el funcionament de la llengua com a sistema per aconseguir una expressió ajustada a la norma.
8. Apreciació dels préstecs com a elements enriquidors de la llengua i integradors de les diverses cultures.
9. Esforç per utilitzar un lèxic que afavoreixi un canvi d'actitud quant a determinats comportaments socials: sexisme, racisme...

LITERATURA

Conceptes

Primer curs

1. Introducció als gèneres literaris mitjançant la lectura de fragments representatius. Anàlisi de les característiques més rellevants.
2. El llenguatge literari. Recursos lingüístics més importants.

Segon curs

1. Els gèneres literaris. Característiques significatives.
 - La narrativa: estructura. L'èpica, el conte i la novel·la.
 - La lírica: el ritme i la rima. Mètrica: versos i estrofes.
2. El teatre: text i representació.
 - Aspectes generals de la tragèdia i de la comèdia.

Tercer curs

1. Lectura de textos de les literatures de les llengües constitucionals i de la literatura occidental.
 2. La literatura medieval.
 - Característiques generals.
 - La lírica.
 - L'èpica: el Poema de Mío Cid.
 - La prosa: El Conde Lucanor.
 3. Els segles d'or:
 - Característiques generals.
 - La lírica: Garcilaso de la Vega, Luis de Góngora i Francisco de Quevedo.
 - La prosa: El Lazarillo de Tormes i Don Quijote de la Mancha (Cervantes).
 - El teatre: Lope de Vega i Calderón de la Barca.
 4. El segle XVIII.
 - Característiques generals.
 - El teatre i la prosa.

Quart curs

1. Lectura de textos de les literatures de les llengües constitucionals i de la literatura occidental.
 2. La literatura del segle XIX: romanticisme i realisme.
 - Característiques generals.
 - La literatura romàntica: José de Espronceda i Gustavo Adolfo Bécquer.
 - La narrativa realista: Benito Pérez Galdós i Leopoldo Alas 'Clarín'.
 3. El segle XX.
 - Característiques generals.
 - Rubén Darío. El modernisme i la generació del 98.
 - La generació del 27.
 - La literatura contemporània.

Procediments

1. Reflexió oral i escrita sobre les característiques de l'obra literària com a acte comunicatiu i com a producte estètic i lingüístic.
2. Lectura i anàlisi de textos literaris de diferent forma de transmissió.
3. Localització dels recursos expressius, valorant la seva aportació a textos literaris i no literaris.
4. Lectura comprensiva i expressiva de textos literaris en prosa i vers.

5. Reconeixement de les característiques bàsiques del llenguatge literari.
6. Identificació i anàlisi de les característiques formals, temàtiques i expressives de textos literaris.
7. Lectura i interpretació de fragments de les obres més importants de la literatura castellana, de la literatura de les llengües constitucionals i de la literatura occidental.
 8. Contextualització dels textos literaris.
 9. Producció de textos amb intenció literària.
 10. Elaboració d'opinions pròpies a partir de la lectura i comprensió de textos literaris.
 11. Identificació i reconeixement dels recursos fonètics dels textos (la rima, el ritme...) i de les combinacions mètriques de la literatura castellana.
 12. Comprovació i identificació, mitjançant la lectura, de les característiques de cada un dels gèneres literaris.
 13. Representació de fragments teatrals amb l'adequada expressivitat.
 14. Interpretació de la literatura com a reflex i memòria de fets històrics (socials, culturals...).

Actituds, valors i normes

1. Reconeixement de la lectura com a font d'enriquiment cultural, de plaer personal i d'obtenció de competència comunicativa.
2. Adquisició progressiva de l'hàbit de lectura.
3. Valoració de les obres de la tradició literària com a mostres del patrimoni cultural.
4. Interès i gust per transmetre les idees i els sentiments propis mitjançant textos amb intenció estètica i lúdica.
5. Sensibilització envers els aspectes lúdics i creatius del llenguatge.
6. Interès per les produccions literàries en llengua castellana, en les llengües constitucionals i en altres llengües occidentals, per poder desenvolupar criteris propis de selecció.
7. Estíma del medi com a objecte d'inspiració literària i com a hàbitat dels creadors i lectors.
8. Solidaritat amb l'entorn social mitjançant la reflexió i el comentari de fragments literaris.
9. Acceptació i respecte per totes les cultures i societats inspiradores de produccions literàries.
10. Apreciació del fet literari com a estímul per a la llibertat d'expressió.

TÈCNiques DE TREBALL

Conceptes

Primer curs

1. Iniciació en l'ús del diccionari, les enciclopèdies i les altres obres de consulta.
2. Tècniques de treball (I):
 - Anàlisi (lectura i anotacions).
 - Síntesi (esquemes, resums).

Segon curs

1. Ús de diccionaris especialitzats (sinònims, refranys, locucions...)
2. Tècniques de treball (II):
 - Anàlisi.
 - Síntesi.

Tercer curs

1. Tècniques de recerca d'informació en suports tradicionals (fitxes, biblioteques...).
2. Presentació de la informació:
 - Tractament informàtic de textos (I).

Quart curs

1. Tècniques de recerca d'informació en nous suports (CD-ROM, Internet...)
2. Presentació de la informació:
 - Tractament informàtic de textos (II).

Procediments

1. Ús i interpretació de les fonts d'informació de la vida quotidiana.
2. Recerca, selecció i utilització d'informació de documents relacionats amb els processos d'aprenentatge.

3. Reelaboració de la informació obtinguda documentalment.
4. Desenvolupament i pràctica de les tècniques més habituals de treball intel·lectual.
5. Tècniques de reescriptura i manipulació de textos escrits.
6. Consulta de diferents tipus de diccionari.
7. Elaboració i ús de procediments de recollida de la informació.
8. Ús dels recursos informàtics com a eina per a la manipulació i elaboració de la informació.

Actituds, valors i normes

1. Valoració de la llengua com a suport documental i com a font d'informació i coneixement.
2. Reconeixement de la importància de l'ús de les diverses fonts d'informació.
3. Precisió i rigor en la recerca i en la reelaboració de la informació.
4. Interès per l'hàbit de consulta dels recursos que faciliten l'accés a la informació.
5. Presa de consciència de la importància personal, social, cultural i acadèmica dels hàbits i tècniques de treball i de l'esforç personal.
6. Interès per l'ús dels recursos informàtics i de les telecomunicacions com a facilitadors de la tasca de recerca i manipulació de la informació.

4. CRITERIS D'AVALUACIÓ

Els criteris d'avaluació estableixen el tipus i el grau d'aprenentatge que s'espera que l'alumnat hagi assolit respecte a les capacitats que expressen els objectius generals.

Primer curs

1. Copsar les idees principals de textos de diferent tipologia i distint nivell de formalització i reproduir el seu contingut oralment i per escrit.
2. Exposar oralment un tema de forma ordenada i adequada a la situació comunicativa.
3. Produir textos, després de la recerca prèvia de la informació, complint les normes ortogràfiques i de puntuació.
4. Reconèixer i crear textos orals i escrits, narratius, descriptius i dialogats; respectar els criteris de correcció ortogràfica i fonètica, i identificar els elements de la comunicació.
5. Conèixer els principis fonamentals de la gramàtica espanyola i identificar les diferents unitats de la llengua i les seves combinacions.
6. Localitzar les varietats dialectals del castellà i reconèixer alguns dels seus trets característics.
7. Situar les llengües constitucionals de l'Estat espanyol i considerar les diferents situacions que plantegen les llengües en contacte.
8. Identificar alguns aspectes lingüístics propis dels distintus usos socials de la llengua.
9. Distingir i corregir, aplicant les normes lingüístiques, els principals vulgarismes dels missatges propis i aliens.
10. Elaborar textos orals i escrits, respectant la concordança i els principis sintàctics de l'oració simple.
11. Identificar el gènere al qual pertany un text literari i reconèixer-hi els principals recursos lingüístics.
12. Sintetitzar el sentit global de textos de diferent tipus, aplicant les normes ortogràfiques, fonètiques i sintàctiques.

Segon curs

1. Reconèixer en un text les diferents funcions del llenguatge.
2. Copsar les idees principals de textos de diferent tipologia i distint nivell de formalització i reproduir el seu contingut oralment i per escrit.
3. Exposar oralment un tema de forma ordenada i adequada a la situació comunicativa.
4. Produir textos, després de la recerca prèvia de la informació, complint les normes ortogràfiques i de puntuació.
5. Reconèixer i crear textos orals i escrits narratius, descriptius, dialogats, expositius i argumentatius, respectant els criteris de correcció ortogràfica i fonètica.
6. Conèixer els principis fonamentals de la gramàtica espanyola i identificar les diferents unitats de la llengua i les seves combinacions.
7. Resumir una exposició i una argumentació sobre un tema específic recollint els principals arguments i el punt de vista.
8. Conèixer l'estructura de l'oració i classificar els diferents tipus d'oracions segons la intenció comunicativa.
9. Interpretar locucions, modismes, refranys i frases fetes d'ús corrent i utilitzar-los adequadament en missatges propis.

10. Consultar adequadament diferents tipus de diccionaris especialitzats.
11. Distingir el significat general d'una paraula, el sentit figurat i el significat contextual.
12. Usar els diferents significats de paraules polisèmiques, tenint en compte el context.
13. Substituir les paraules de significat molt ample per altres de significat més precís i aconseguir una expressió apropiada i precisa.
14. Reconèixer les varietats socials a partir del lèxic utilitzat.
15. Demostrar coneixements de la formació històrica de les llengües constitucionals, en especial pel que fa als aspectes comuns i diferents.
16. Identificar el gènere al qual pertany un text literari i reconèixer els elements estructurals bàsics de la narració, de la poesia (ritme i rima) i del teatre.
17. Conèixer el procés que implica passar del text a la representació teatral.

Tercer curs

1. Copsar les idees essencials i la intenció dels textos, orals i escrits, de diferent tipus i distint nivell de formalitat, i expressar el seu contingut de forma oral i escrita, amb l'aportació d'una opinió personal i d'acord amb els criteris de correcció ortogràfica.
2. Resumir una exposició i una argumentació oral o escrita sobre un tema específic i conegut recollint els principals arguments i els punts de vista dels participants.
3. Sintetitzar oralment o per escrit el sentit global de textos narratius, descriptius i dialogats de diferent tipus (incloent-hi els propis de la premsa escrita) i distint nivell de formalització; identificar les intencions i les estructures dels textos; diferenciar-ne les idees principals i les secundàries; reconèixer possibles incoherències o ambigüitats en el contingut, i aportar una opinió personal.
4. Exposar i debatre oralment un tema de forma ordenada i fluida d'acord amb un guió previ. Cal haver fet una recerca i una selecció de la informació, seguir un ordre lògic en la presentació d'aquesta informació i dels arguments, i emprar un registre adequat.
5. Reconèixer i produir textos escrits de diferent tipus, adequant-los a la situació comunicativa, utilitzant una estructura organitzativa apropiada i respectant els criteris de correcció.
6. Integrar informacions procedents de distintus textos sobre un mateix tema, amb la finalitat d'elaborar un text de síntesi que en reculli els aspectes més importants, els punts de vista diversos i, també, l'opinió pròpia.
7. Reconèixer i utilitzar les diferents unitats de la llengua, les seves combinacions i la relació entre aquestes i els seus significats, amb la finalitat de millorar la comprensió dels textos aliens i la producció dels propis, i identificar els neologismes.
8. Conèixer l'estructura de l'oració simple. Identificar i classificar els tipus de complements.
9. Conèixer l'origen de la llengua castellana, la seva evolució, la relació amb les altres llengües constitucionals, i analitzar el bilingüisme i les seves característiques generals.
10. Identificar el gènere d'un text literari, reconèixer els seus elements estructurals bàsics i els principals elements i recursos retòrics que s'hi empen, i saber emetre una valoració personal.
11. Establir relacions entre les obres, els autors i els moviments literaris fonamentals de la història de la literatura castellana fins al segle XVIII, i interpretar-les a partir de les relacions contextuais.
12. Interpretar i comparar textos de les literatures de les llengües constitucionals i de la literatura occidental.
13. Planificar i dur a terme la consulta de diverses fonts d'informació, fent servir els mitjans tradicionals o les tecnologies de la informació i la telecomunicació, per elaborar treballs senzills d'informació amb l'ajut dels mitjans tecnològics adequats.

Quart curs

1. Copsar les idees essencials i la intenció de textos orals i escrits, de diferent tipus i distint nivell de formalitat; reconèixer les possibles incoherències o ambigüitats de contingut que hi pugui haver, i expressar el seu contingut de forma oral i escrita, amb l'aportació d'una opinió personal i respectant els criteris de correcció ortogràfica.
2. Saber utilitzar els correctors ortogràfics en processadors de textos per aplicar els criteris de correcció ortogràfica als textos.
3. Resumir una exposició i una argumentació oral o escrita sobre un tema específic i conegut recollint els principals arguments i els punts de vista dels participants.
4. Sintetitzar oralment o per escrit el sentit global de textos de diferent tipus i distint nivell de formalització, identificar les intencions i les estructures dels textos, diferenciar-ne les idees principals i les secundàries, reconèixer pos-

sibles incoherències o ambigüitats en el contingut, i aportar una opinió personal.

5. Reconèixer els marcadors de cohesió textual a diferents textos.
6. Exposar i debatre oralment un tema de forma ordenada i fluida d'acord amb un guió previ. Cal haver fet una recerca i una selecció de la informació, seguir un ordre lògic en la presentació d'aquesta informació i dels arguments, i emprar el registre i els marcadors adequats.
7. Distingir els principals recursos verbals i no verbals utilitzats pels mitjans de comunicació per a l'elaboració i difusió d'informacions i opinions i actuar críticament davant aquests missatges.
8. Produir missatges que integrin el llenguatge verbal i no verbal tenint en compte la situació comunicativa i comparar els procediments expressius d'aquests llenguatges.
9. Reconèixer i produir textos escrits de diferent tipus, utilitzant una estructura organitzativa adequada i respectant els criteris de correcció, i adequar-los a la situació comunicativa.
10. Integrar informacions procedents de distints textos sobre un mateix tema, amb la finalitat d'elaborar un text de síntesi que en reculli els aspectes més importants, els punts de vista diversos i l'opinió pròpia.
11. Reconèixer i utilitzar les diferents unitats de la llengua, les seves combinacions i la relació entre aquelles i els seus significats, amb la finalitat de millorar la comprensió de textos aliens i la producció dels propis, i identificar els neologismes, les paraules patrimonials i els préstecs.
12. Identificar i emprar en contextos diferents les principals abreviatures, sigles i acrònims d'ús més corrent en els mitjans de comunicació i en les noves tecnologies de la informació.
13. Conèixer l'estructura de l'oració composta i classificar els diferents tipus d'oracions.
14. Identificar i localitzar les llengües constitucionals i les grans varietats dialectals del castellà d'Espanya i d'Amèrica.
15. Identificar el gènere d'un text literari, reconèixer els elements estructurals bàsics, els principals elements i recursos retòrics que s'hi empenen i saber emetre una valoració personal.
16. Interpretar i comparar textos de les literatures de les llengües constitucionals i de la literatura occidental.
17. Establir relacions entre les obres, els autors i els moviments literaris fonamentals de la història de la literatura castellana dels segles XIX i XX i interpretar-les a partir de les relacions contextuals.
18. Planificar i dur a terme la consulta de diverses fonts d'informació, fent servir els mitjans tradicionals o les tecnologies de la informació i la telecomunicació, per elaborar treballs senzills d'informació amb l'ajut dels mitjans tecnològics adequats.

5. ORIENTACIONS METODOLÒGIQUES

Orientacions sobre com aconseguir aprenentatges significatius i funcionals

En aquesta etapa de l'educació secundària obligatòria, igual que en l'etapa anterior, l'ensenyament de la llengua s'ha de plantejar a partir de l'ús real que en fan els alumnes en la vida quotidiana. L'entorn lingüístic, juntament amb els factors culturals i socioeconòmics i els coneixements previs, provoca importants diferències en la competència lingüística de l'alumnat.

Els coneixements previs han conformat en l'alumnat un conjunt d'esquemes, tant a propòsit del fet lingüístic com del fet literari, que han après no només a l'escola sinó també dins l'àmbit familiar, en la seva relació amb els companys i, especialment, del cabal d'informació que reben dels mitjans de comunicació.

A la nostra comunitat, amb dues llengües constitucionals, es farà encara més necessari tenir en compte el bagatge lingüístic dels alumnes i aplicar unes mesures metodològiques que facin que l'aprenentatge d'una llengua els capaciti per incrementar la seva predisposició al domini de l'altra, que despertin l'interès per conèixer i aprendre altres llengües estrangeres i que serveixin per valorar positivament la varietat lingüística d'Espanya.

Tots aquests elements, l'entorn familiar, lingüístic, sociocultural i econòmic, juntament amb la influència dels mitjans de comunicació i el bagatge lingüístic dels alumnes, hauran de servir de referència a l'hora d'aplicar les estratègies metodològiques, que tindran per finalitat aconseguir el domini de la llengua, tant com a instrument útil per comunicar-se com per realitzar altres aprenentatges.

Mesures per facilitar l'aprenentatge, la integració i la participació de l'alumnat

És funció del professorat de llengua estimular els alumnes perquè assoleixin una competència comunicativa plena, tant a nivell oral com escrit, en el doble procés d'expressió i comprensió, en qualsevol situació social de comunicació, i saber fer apreciar igualment les dues llengües constitucionals de la nostra comunitat, amb totes les seves varietats lingüístiques, i la varietat pluril-

l·lingüística d'Espanya.

L'ensenyament de la llengua partirà d'una reflexió sobre l'ús, de manera que aquesta reflexió contribueixi a convertir els alumnes en usuaris competents en situacions i finalitats diverses. Escoltar, parlar, llegir i escriure són habilitats que s'han d'adquirir a l'aula treballant la comprensió i l'expressió oral i escrita.

Orientacions sobre el procés d'ensenyament-aprenentatge

Treballar la comprensió i l'expressió oral és condició prèvia per adquirir un domini de la comprensió i expressió escrita. S'ha de partir de situacions reals i textos de diferents nivells i propiciar la reflexió sobre la informació rebuda amb la finalitat d'adquirir habilitats per a l'elaboració de textos propis.

Per millorar la comprensió i l'expressió escrita s'ha de partir de textos adequats a la situació de l'alumnat i que afavoreixin l'adquisició d'habilitats de composició i comprensió lectora.

S'ha de relacionar, sempre que es pugui, la comprensió lectora i l'expressió escrita; per això caldrà fer lectura expressiva i destacar la relació entre entonació i puntuació com a primer pas per aconseguir una expressió correcta.

Pel que fa a la correcció ortogràfica, no serà suficient la presentació sistemàtica i teòrica de les regles ortogràfiques, sinó que caldrà una pràctica en la qual es combinin les quatre habilitats bàsiques: llegir (memòria visual), escoltar, pronunciar (memòria auditiva) i escriure.

Els textos i missatges orals que provenen dels mitjans de comunicació s'han de treballar en una doble vessant, la lingüística i la de saber fer-ne una lectura crítica i activa, per tal d'aprofitar al màxim les possibilitats educatives.

L'alumnat ha d'anar augmentant el cabal lèxic assimilant nous mots procedents tant del seu entorn familiar i social com dels mitjans de comunicació, de la lectura i de les noves matèries d'estudi.

Orientacions sobre recursos necessaris

El professorat de llengua és el que té la comesa específica de donar les bases per conèixer i utilitzar el lèxic de manera precisa; ha d'ensenyar a usar el diccionari, a conèixer la seva organització i a saber deduir el significat d'un mot partint del context.

La lectura de textos de diferents continguts i adequats a l'edat i als interessos dels alumnes és la base tant per augmentar el cabal lèxic com per utilitzar-lo en les produccions pròpies.

Els tipus de textos han de variar d'un curs a l'altre i han de ser més complexos a mesura que la competència dels alumnes ho permeti. De la narració i la descripció s'ha de passar a l'exposició i a l'argumentació, que requereixen un llenguatge més abstracte i precís.

L'estudi de la gramàtica (morfologia i sintaxi) s'ha de realitzar a partir de contextos significatius i s'ha d'enfocar com una reflexió general sobre l'ús dels diferents elements lingüístics per arribar a un coneixement general de la terminologia gramatical. Al mateix temps s'ha d'inculcar a l'alumnat que conèixer la gramàtica d'una llengua no és tan sols un fi per si mateix, sinó que serveix també per millorar la seva capacitat de reflexió i l'ajuda a tenir un tipus de pensament més abstracte.

La dimensió històrica i social de les llengües s'ha de plantejar partint de la realitat més propera per arribar a aspectes més teòrics. Es treballaran els diferents registres i, especialment, el nivell més culte de la llengua.

Conèixer les relacions entre la llengua i la societat, mitjançant l'observació de la diversitat com a fet social i com a fenomen enriquidor haurà de portar a la comprensió de la diversitat lingüística i a la valoració positiva de la realitat plurilingüe i pluricultural d'Espanya.

L'estudi de la literatura s'ha d'enfocar com una manera de comunicació específica, com a font de la cultura i com a font lúdica que proporciona plaer.

El professorat ha de procurar oferir mostres de diverses literatures que permetin la formació dels alumnes com a lectors i com a receptors del món cultural que conté el text literari.

La lectura ha de servir també per obrir la ment dels alumnes al món de la fantasia i, complementàriament, per millorar la seva expressió lingüística. La síntesi del text, el comentari i la recerca de les idees principals ajudaran a aconseguir aquest objectiu.

Orientacions sobre materials didàctics i curriculars

L'espai per treballar serà normalment l'aula de classe, que haurà d'estar dotada, com a mínim, de diccionaris de consulta. Seria aconsellable també, per estimular l'hàbit de la lectura, la creació d'una biblioteca d'aula amb l'aportació de llibres per part de l'alumnat i amb la supervisió del professor.

Algunes sessions de la classe podrien impartir-se a la biblioteca del centre amb la finalitat que, a més de conèixer el llibre de text, l'alumnat es familiaritzi amb l'ús d'altres fonts d'informació, amb la consulta d'enciclopèdies i, a més, pugui conèixer l'existència de llibres especialitzats.

Per millorar l'expressió oral es podrà recórrer, periòdicament, a la presentació d'un tema per debatre. Aquest tema, després de la recerca prèvia d'informació tant amb els mitjans tradicionals com amb les noves tecnologies, servirà per aprendre a organitzar les idees i per saber-les exposar amb un ordre

lògic i coherent. També, per saber donar l'opinió personal i per saber respectar altres idees diferents a les pròpies.

La recerca d'informació podrà fer-se tant individualment com en grup.

La premsa, les revistes d'actualitat i les adaptacions cinematogràfiques d'obres literàries seran també recursos didàctics que serviran per apropar l'àrea a la realitat del món i a l'entorn de l'alumnat.

Orientacions sobre els valors que inspiren les societats democràtiques i els drets humans

L'educació s'ha de fonamentar en els valors humanistes propis de la nostra tradició cultural europea. S'ha d'aconseguir que sigui un instrument bàsic per a la millora de la llibertat individual, per a la realització personal, per al progrés social i econòmic, i per a un millor benestar.

En una societat integrada en el context europeu i que tendeix, cada dia més, a la universalització i al contacte amb altres cultures i llengües diferents, es fan necessaris valors com la capacitat per prendre iniciatives i la creativitat per afrontar l'evolució de la demanda de treball en el futur.

Cal que tota la comunitat implicada en el procés d'aprenentatge de l'alumnat transmeti valors que afavoreixin també la responsabilitat social, la cohesió i millora de les societats, i la igualtat de drets entre persones de diferent sexe, raça i cultura per superar qualsevol tipus de discriminació. A més, s'ha de fomentar la pràctica de la solidaritat mitjançant l'impuls a la participació cívica de l'alumnat en activitats de voluntariat.

La transmissió d'aquests valors farà possible que els alumnes rebin una educació integral i madurin com a persones responsables en una societat democràtica i pluralista.

Mitjançant el llenguatge, la lectura i la comprensió de textos de diverses literatures, els alumnes podran expressar les pròpies opinions i comprendre les dels altres. Així mateix, s'informaran dels esdeveniments i dels problemes que afecten el món actual i, a través d'una actitud de responsabilitat, de cohesió, de participació cívica i de solidaritat, contribuiran a una millora personal i social. Amb tot això s'ha de reconèixer el valor del diàleg com a element primordial per poder resoldre discrepàncies i confrontacions, fent possible així la convivència de la humanitat.

Mesures d'atenció a la diversitat

L'atenció a la diversitat (alumnat amb necessitats educatives específiques) haurà de tenir l'objectiu d'aconseguir que aquests alumnes adquireixin una competència comunicativa que els doni desimboltura dins l'aula i els permeti avançar en els aprenentatges i assolir els objectius establerts amb caràcter general per a tot l'alumnat. En aquestes situacions caldrà preveure mesures d'organització i atenció, aplicar estratègies metodològiques adequades i elaborar material específic.

Pel que fa a l'alumnat que presenta dificultats generalitzades d'aprenentatge en els aspectes bàsics i instrumentals del currículum, s'han d'adoptar mesures de reforç educatiu que permetin l'assoliment dels coneixements bàsics i el desenvolupament dels hàbits de treball i estudi.

Orientacions sobre els procediments i instruments d'avaluació dels alumnes

L'avaluació ha de ser part del procés didàctic i ha de tenir com a funció principal constatar l'adquisició dels objectius específics i els coneixements de l'àrea. L'avaluació ha de partir de l'observació sistemàtica del procés d'aprenentatge de l'alumne, d'acord amb els objectius fixats i les activitats realitzades.

El professorat avaluarà també els processos d'ensenyament i la seva pròpia pràctica docent en relació amb l'assoliment dels objectius del currículum.

Per altra banda, l'avaluació serà un dels mecanismes bàsics d'atenció a la diversitat.

LLENGUA CATALANA I LITERATURA

1. INTRODUCCIÓ

La finalitat primera i essencial de l'àrea de llengua catalana i literatura a l'ESO és el desenvolupament de les capacitats lingüístiques dels alumnes, de manera que la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, pugui convertir-se per a ells en un instrument apte de comunicació i d'interacció social, i alhora serveixi d'eina eficaç per a l'adquisició de la resta de coneixements.

Cal destacar la importància de la intervenció del llenguatge i de la llengua en el procés d'aprenentatge: la denominació dels elements del medi, l'expressió de les necessitats pròpies, la reflexió, el raonament i la relació amb els altres se sustenten en gran part sobre el domini dels recursos lingüístics.

Per altra banda, la llengua d'un grup humà és part indissociable del patrimoni històric i cultural d'aquest grup, que l'ha emprada com a instrument de comunicació interna i, per tant, de cohesió social, i l'ha assumida com a senyal distintiu davant d'altres grups i com a vehicle de certes manifestacions artístiques que se sumen, per un costat, a altres mostres d'identitat d'aquell grup i,

per un altre, al bagatge de la literatura universal. En aquest sentit, la llengua també és vehicle d'expressió artística.

En treballar la definició i els objectius generals d'aquesta àrea a qualsevol nivell, convé tenir present la situació actual de l'ús social del català en els diversos territoris on és llengua pròpia. L'augment considerable de la immigració, amb l'arribada de famílies de diverses procedències, el gran impacte econòmic i cultural causat pel turisme, i fins i tot la pervivència, encara ara, d'alguns desequilibris importants pel que fa a la presència del català en determinats àmbits, són els factors principals que defineixen el panorama sociolingüístic dels darrers anys. Això fa que els centres d'ensenyament esdevinguin ara com ara un element fonamental per contribuir a la integració de la població al model lingüístic previst a l'ordenament jurídic establert.

Pel que fa a la normativa emanada des de la nostra comunitat cal ressenyar la Llei orgànica 2/1983, de 25 de febrer, per la qual s'aprova l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears, que assegura l'ensenyament del català; la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les Illes Balears, que formalitza el coneixement i l'ús del català com a llengua vehicular en l'àmbit de l'ensenyament; el Decret 92/1997, de 4 de juliol, que regula l'ús de l'ensenyament de i en llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, en els centres docents no universitaris de les Illes Balears, que desenvolupa la progressivitat en la normalització lingüística dels centres a través dels projectes lingüístics de centre (PLC) i que determina l'ús del català a l'ESO, i l'Ordre del conseller d'Educació, Cultura i Esports, de dia 12 de maig de 1998, per la qual es regulen els usos de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, com a llengua d'ensenyament en els centres docents no universitaris de les Illes Balears.

La realitat sociolingüística de les Illes obliga l'Administració a articular mesures compensatòries de la desigualtat social en l'ús i el coneixement de la llengua catalana, conseqüència de factors diversos. En aquesta situació hi ha sectors de la població que només són capaços d'usar una única llengua, la castellana, mentre que altres són capaços d'usar-les totes dues. A més a més, s'ha d'esmentar la presència, creixent i contínua, d'alumnat de procedència exterior que té com a llengua primera una que és distinta a les habituals a les Illes Balears i, fins i tot, molt allunyada lingüísticament.

La llengua catalana és la llengua de l'ensenyament i la llengua d'ús del centre i, tal com recull la normativa vigent, el seu abast va més enllà de l'àrea de llengua catalana i té un paper vertebrador de la vida del centre. Sovint, però, només la llengua catalana té problemes a l'hora d'introduir-se en determinats àmbits d'ús i en alguns sectors de la població. L'escola, evidentment, no pot redreçar per si sola el fenomen de l'ús desigual de les dues llengües oficials, però sí que constitueix un element bàsic en la normalització lingüística de la societat, en la mesura que pot assegurar el coneixement per part de tothom de totes dues llengües oficials.

Les consideracions sobre la llengua i sobre el que és ensenyar-la han de portar a adoptar un enfocament comunicatiu i funcional, caracteritzat pel treball de les habilitats lingüístiques d'una manera integrada tot partint de les necessitats comunicatives de l'alumnat i de la diversitat discursiva en situacions reals d'ús. Es tracta de treballar l'ús i la reflexió sobre aquest ús per tal de desenvolupar tots els coneixements i habilitats inclosos en la competència comunicativa. En aquest sentit s'ha de destacar la importància de la interacció oral, perquè és bàsica per a la comunicació, per a la configuració del pensament, la conceptualització de l'experiència i com a punt de partida de l'escrit.

El domini de la llengua escrita ha de permetre a l'alumnat desenvolupar les capacitats comunicatives i, alhora, descobrir les possibilitats que ofereixen la lectura i l'escriptura com a font de plaer i de fantasia. L'ensenyament de la literatura ha de tendir, doncs, a desenvolupar el coneixement i el gaudi del fet literari, entès com un producte cultural o social d'una societat determinada.

Els continguts específics de llengua catalana i literatura es fan ressò dels dos eixos bàsics sobre els quals es basteix tota activitat lingüística: la comunicació i la representació. Els coneixements d'aquesta àrea s'han distribuït tenint en compte la formació natural i progressiva de l'alumne a cada curs de l'ESO. El primer bloc ('La comunicació') permet exposar tot el ventall d'elements que participen en l'acte comunicatiu i la varietat de productes que se'n deriven; d'aquesta manera, es treballen els vessants receptiu i creatiu del llenguatge, tot enfortint el domini dels discursos, orals i escrits, adequats a cada situació. Així doncs, en aquest primer apartat s'analitzen els diferents tipus de textos i es valora l'ús actual dels mitjans de comunicació.

En el segon bloc es fa referència a les actituds de les persones respecte de les llengües i a les relacions entre aquestes i la societat ('La llengua i la societat'). S'estudia la història de la llengua catalana des dels seus orígens fins a l'actualitat i també s'explica la variació lingüística des de tots els seus caires. En el tercer bloc, hi apareixen els recursos i els mecanismes que les persones han de tenir sobre les llengües per comunicar-se amb major eficàcia ('Estudi de la llengua'). Es tracta de conèixer els lligams entre els signes fonètics i els gràfics, de saber triar i usar les paraules correctament i de dominar els principis bàsics de la gramàtica.

Al bloc quart ('Informació i recerca') s'encabeixen un seguit de tècniques adreçades a la reflexió sobre l'ús de la llengua en els nous aprenentatges, i els

continguts se centren sobretot en l'obtenció d'informació per diferents mitjans i en la presentació de tasques documentals amb diversos suports. El cinquè bloc ('Literatura') abraça l'estudi del llenguatge literari i dels gèneres conreats al llarg de la història de les lletres catalanes, a través de l'anàlisi i el comentari d'algunes de les obres més representatives de cada etapa.

2. OBJECTIUS

L'ensenyament de llengua catalana i literatura en l'etapa d'educació secundària obligatòria tindrà com a objectiu contribuir a desenvolupar en els alumnes les capacitats següents:

1. Comprendre discursos orals i escrits i interpretar-los amb una actitud crítica, reconeixent-ne les diferents finalitats i les situacions de comunicació en què es produeixen.
2. Comprendre i produir amb correcció diversos tipus de missatges orals i escrits aplicant-hi tècniques d'anàlisi i de síntesi.
3. Construir i expressar discursos orals i escrits amb coherència, cohesió i correcció, i amb adequació a les finalitats i situacions comunicatives.
4. Llegir amb fluïdesa, comprensió i actitud crítica, i valorar la lectura i l'escriptura com a formes de comunicació que constitueixen fonts d'enriquiment cultural i de plaer personal.
5. Reflexionar sobre els elements formals i els mecanismes de la llengua en els nivells fonològic, ortogràfic, morfològic, morfosintàctic, lexicosemàntic i textual i valorar les condicions de producció i recepció a fi de desenvolupar la capacitat de regular les pròpies produccions lingüístiques.
6. Accedir amb autonomia creixent a les obres literàries com a mostres destacades del patrimoni cultural.
7. Reconèixer els principals gèneres i formes de la tradició literària i els principals corrents, autors i obres de la literatura catalana.
8. Situar la llengua catalana en el món i comprendre la realitat sociolingüística de les Illes Balears i de l'Estat espanyol.
9. Reconèixer el fet que la relació de pertinença a les Illes Balears implica l'aprenentatge i la capacitat d'ús de la llengua catalana.
10. Identificar i analitzar els elements i les característiques dels mitjans de comunicació i valorar la seva importància en les manifestacions culturals contemporànies, amb la finalitat d'ampliar destreses discursives i desenvolupar actituds crítiques en relació amb els missatges que contenen.
11. Utilitzar les llengües com a instruments per a l'adquisició de nous aprenentatges, per a la comprensió i l'anàlisi de la realitat, per a la fixació i el desenvolupament del pensament, i per a la regulació de la pròpia activitat, fent ús de tècniques de maneig de la informació i de les tecnologies de la comunicació.

3. CONTINGUTS

La necessitat d'adequar el caràcter funcional general de la llengua als diferents graus d'assoliment de les habilitats lingüístiques que presenta l'alumnat de l'ESO, mena, fora cap dubte, al disseny d'una estructura de continguts en què se'n faci un tractament progressiu i equilibrat. Per a aquesta organització homogenia en cinc blocs, que es mantenen en els quatre cursos, s'han tengut en compte factors distints per tal de garantir la flexibilitat en l'adquisició dels coneixements i l'acompliment dels objectius. Cal esmentar la connexió del programa descrit a continuació amb aspectes com ara el desenvolupament formatiu i creatiu dels alumnes, la reflexió constant sobre la llengua i les seves possibilitats comunicatives, la relació amb continguts de cursos anteriors i d'altres àrees, etc.

Primer curs

LA COMUNICACIÓ

Conceptes

1. La comunicació: elements.
2. Tipus de textos, orals i escrits: textos espontanis i planificats.
 - La narració i la descripció.
 - El diàleg.

Procediments

1. Reconeixement dels elements de la comunicació en un text, oral i escrit, en una situació comunicativa concreta.
2. Comprensió i producció de textos orals.
 - Lectura expressiva en veu alta.
 - Dramatització.

- Memorització.
- Anàlisi i aplicació de les normes de l'intercanvi comunicatiu oral.
- Resum oral de textos.
- Maneig de mitjans audiovisuals per elaborar missatges orals.

3. Comprensió i producció de textos escrits.

- Reconeixement de l'estructura i la finalitat del text narratiu i del text descriptiu.
- Identificació del tema d'un text. Idees principals i secundàries.
- Reconeixement dels trets distintius i de les peculiaritats formals dels textos escrits.
 - Producció i revisió de textos escrits.
 - Utilització de textos escrits amb finalitats diverses.
 - Conversió de textos orals en escrits.
 - Resum de textos escrits.

Actituds, valors i normes

1. Valoració de les llengües com a instruments per satisfer una gamma àmplia de necessitats de comunicació.
2. Valoració positiva de les normes que regulen l'intercanvi comunicatiu.
3. Respecte per les convencions que regulen l'expressió oral i escrita.
4. Interès, esforç i autoexigència en l'elaboració rigorosa i sistemàtica de les produccions pròpies, reconeixent l'error com a part integrant del procés d'aprenentatge.
5. Respecte per les opinions alienes expressades mitjançant la llengua oral i la llengua escrita.

LA LLENGUA I LA SOCIETAT

Conceptes

1. Les llengües com a elements configuradors de la identitat personal i col·lectiva.
2. La diversitat lingüística en el món actual:
 - Principals famílies lingüístiques.
 - Les llengües romàniques.
 - Les llengües de l'Estat espanyol.
3. El domini lingüístic. La variació geogràfica del català.

Procediments

1. Utilització i elaboració de mapes per localitzar-hi les àrees lingüístiques de les llengües romàniques i del català.
2. Identificació, localització i anàlisi de les varietats geogràfiques del català.
3. Reconeixement de la varietat estàndard de la llengua catalana.
4. Estudi de fenòmens derivats del contacte de llengües.

Actituds, valors i normes

1. Valoració positiva del plurilingüisme i de l'adquisició de la competència comunicativa en més d'una llengua.
2. Valoració de la varietat estàndard com l'adequada per a determinats àmbits d'ús i com a mitjà d'unitat de la llengua.
3. Valoració de la riquesa que comporta la diversitat interna de les llengües.
4. Sensibilització envers la situació sociolingüística de les Illes Balears.

ESTUDI DE LA LLENGUA

Conceptes

1. Norma fonètica i ortogràfica: del so a la paraula.
2. Gramàtica.
 - Morfologia nominal: concordança.
 - Classes de substantius.
 - Morfologia verbal: conjugacions i propietats.
 - Altres categories.
3. Lèxic: estructura del mot.

Procediments

1. Reconeixement i classificació de les unitats lingüístiques als textos.
2. Ús de diferents tipus de diccionari.
3. Utilització dels mecanismes de formació de paraules.
4. Correcció de textos orals i escrits.

Actituds, valors i normes

1. Valoració de la importància de la reflexió lingüística sobre les llengües per regular les produccions lingüístiques pròpies i per comprendre'n les alienes.
2. Valoració de la planificació textual i de la revisió d'acord amb els criteris d'adequació, cohesió, coherència i correcció.
3. Respecte per les convencions lingüístiques i per les normes de correcció, coherència, cohesió i adequació.
4. Interès i esforç en l'elaboració de les produccions pròpies.

INFORMACIÓ I RECERCA**Conceptes**

1. La interacció de codis verbals i no verbals en la comunicació humana.
2. Els sistemes tradicionals de recerca: tipus de diccionaris.
3. Tècniques de treball intel·lectual: lectura comprensiva, presa d'apunts, subratllat, esquema, resum.

Procediments

1. Anàlisi dels elements verbals i no verbals en la interpretació de missatges dels diferents mitjans de comunicació social.
2. Ús i interpretació de les fonts d'informació de la vida quotidiana.
3. Recerca, selecció i utilització d'informació de documents relacionats amb els processos d'aprenentatge.
4. Ús de diferents tipus de diccionari.
5. Elaboració i ús de procediments de recollida de la informació.
6. Identificació dels diversos sistemes d'anàlisi i reducció de dades.

Actituds, valors i normes

1. Valoració de la llengua com a suport documental i com a font d'informació i de coneixement.
2. Reconeixement de la importància de l'ús de les diverses fonts d'informació.
3. Interès per l'hàbit de consulta dels recursos que faciliten l'accés a la informació.

LA LITERATURA**Conceptes**

1. La literatura com a fenomen comunicatiu.
2. La transmissió de la literatura.
3. Els gèneres literaris: classificació i característiques.
4. Característiques i recursos expressius del llenguatge literari.

Procediments

1. Reflexió oral i escrita sobre les característiques de l'obra literària com a acte comunicatiu i com a producte estètic i lingüístic.
2. Lectura i anàlisi de textos literaris de diferent forma de transmissió.
3. Lectura comprensiva i expressiva de textos literaris en prosa i vers.
4. Reconeixement de les característiques bàsiques del registre literari.
5. Identificació i anàlisi de les característiques formals, temàtiques i expressives de textos literaris.

Actituds, valors i normes

1. Interès per la lectura com a font d'enriquiment cultural, de plaer personal i d'obtenció de competència comunicativa.
2. Disposició i gaudi en l'hàbit de llegir.
3. Valoració positiva de les obres de la tradició literària com a mostres del patrimoni cultural.

Segon curs**LA COMUNICACIÓ****Conceptes**

1. La comunicació: funcions.
2. Tipus de textos orals i escrits: textos espontanis i planificats.
- L'exposició i l'argumentació.

Procediments

1. Reconeixement dels elements de la comunicació en un text, oral i escrit, en una situació comunicativa concreta.
 - Reconeixement dels interlocutors que apareixen en un text o de les relacions que s'hi estableixen (grau de formalitat).
 - Reconeixement dels principals elements modalitzadors d'un text, oral i escrit.
 - Determinació de les funcions comunicatives presents en un text mitjançant l'anàlisi de les marques característiques.

2. Comprensió i producció de textos orals.
 - Comprensió i classificació de missatges orals.
 - Identificació del tema d'un text. Idees principals i secundàries.
 - Reconeixement dels principals trets de l'oralitat en els textos expositius i argumentatius.
 - Preparació i producció de textos orals espontanis i planificats.
 - Lectura expressiva en veu alta.
 - Dramatització.
 - Memorització.
 - Anàlisi i aplicació de les normes de l'intercanvi comunicatiu oral.
 - Resum oral de textos.
 - Maneig de mitjans audiovisuals per elaborar missatges orals.

3. Comprensió i producció de textos escrits.
 - Identificació de l'estructura i la finalitat del text expositiu i del text argumentatiu.
 - Reconeixement de fets, opinions i interpretacions en un text escrit.
 - Identificació del tema d'un text. Idees principals i secundàries.
 - Reconeixement dels trets distintius i de les peculiaritats formals dels textos escrits.
 - Producció i revisió de textos escrits.
 - Utilització de textos escrits amb finalitats diverses.
 - Conversió de textos orals en escrits.
 - Resum de textos escrits.
 - Transformació de textos d'un registre a un altre.

Actituds, valors i normes

1. Valoració de les llengües com a instruments per satisfer una gamma àmplia de necessitats de comunicació.
2. Valoració de la llengua, oral i escrita, com una forma de coneixement, plaer, persuasió, informació, manipulació, etc.
3. Respecte per les convencions que regulen l'expressió oral i escrita.
4. Interès, esforç i autoexigència en l'elaboració rigorosa i sistemàtica de les produccions pròpies, reconeixent l'error com a part integrant del procés d'aprenentatge.
5. Respecte per les opinions alienes expressades mitjançant la llengua oral i la llengua escrita.
6. Valoració de les modalitats de la llengua estàndard oral.

LA LLENGUA I LA SOCIETAT**Conceptes**

1. La diversitat lingüística en el món actual.
 - Procés de formació i transformació de les llengües.
 - La realitat plurilingüe de l'Estat espanyol.
 - L'estatut jurídic de les llengües a les Illes Balears.
2. La variació social del català.

Procediments

1. Utilització i elaboració de mapes per localitzar-hi les àrees lingüístiques d'Europa i de l'Estat espanyol.
2. Identificació i anàlisi de les varietats socials del català.
3. Comparació dels estatus legals del català i del castellà.
4. Reconeixement de la varietat estàndard de la llengua catalana.
5. Comentari crític de la situació sociolingüística actual.

Actituds, valors i normes

1. Valoració positiva del plurilingüisme i de l'adquisició de la competència comunicativa en més d'una llengua.
2. Valoració de la varietat estàndard com l'adequada per a determinats àmbits d'ús i com a mitjà d'unitat de la llengua.
3. Valoració de les llengües com a elements configuradors de la identitat

personal i col·lectiva i com a garants de la pervivència d'una comunitat lingüística.

4. Valoració de la riquesa que comporta la diversitat interna de les llengües.
5. Sensibilització envers la situació sociolingüística de les Illes Balears.

ESTUDI DE LA LLENGUA

Conceptes

1. Norma fonètica i ortogràfica: sons i grafies de la llengua.
2. Gramàtica.
 - Categories lèxiques majors.
 - L'oració simple: subjecte i predicat.
 - Classes d'oracions.
3. Lèxic: relació entre mots per la forma i el significat. Sinonímia, antonímia, polisèmia i homonímia.

Procediments

1. Identificació i aplicació de normes ortogràfiques i morfosintàctiques en la producció de textos.
2. Reconeixement i classificació de les unitats lingüístiques en els textos.
3. Ús de diferents tipus de diccionari.
4. Utilització dels mecanismes de formació de paraules.
5. Aplicació de mecanismes per usar lèxic precís.
6. Reconeixement i correcció de les interferències fonètiques, lèxiques, morfològiques i sintàctiques.
7. Reconeixement i utilització dels procediments de cohesió textual.
8. Correcció de textos orals i escrits.

Actituds, valors i normes

1. Valoració de la importància de la reflexió lingüística sobre les llengües per regular les produccions lingüístiques pròpies i per comprendre'n les alienes.
2. Valoració de la planificació textual i de la revisió d'acord amb els criteris d'adequació, cohesió, coherència i correcció.
3. Valoració de la precisió semàntica en l'ús de les llengües.
4. Respecte per les convencions lingüístiques i per les normes de correcció, coherència, cohesió i adequació.

INFORMACIÓ I RECERCA

Conceptes

1. Reculls lèxics: diccionaris especialitzats.
2. Tècniques de treball intel·lectual: anàlisi i síntesi
3. Els mitjans de comunicació (I). La premsa.

Procediments

1. Ús i interpretació de les fonts d'informació de la vida quotidiana.
2. Recerca, selecció i utilització d'informació de documents relacionats amb els processos d'aprenentatge.
3. Reelaboració de la informació obtinguda documentalment.
4. Tècniques de reescriptura i manipulació de textos escrits.
5. Ús de diferents tipus de diccionari.
6. Elaboració i ús de procediments de recollida de la informació.
7. Identificació dels codis usats pels diferents mitjans de comunicació.
8. Producció de textos amb combinació de codis verbals i no verbals.

Actituds, valors i normes

1. Valoració dels mitjans de comunicació com a fonts d'informació, formació i diversió.
2. Valoració de la llengua com a suport documental i com a font d'informació i de coneixement.
3. Reconeixement de la importància de l'ús de les diverses fonts d'informació.
4. Precisió i rigor en la recerca i en la reelaboració de la informació.
5. Interès per l'hàbit de consulta dels recursos que faciliten l'accés a la informació.
6. Presa de consciència de la importància personal, social, cultural i acadèmica de l'ús adequat dels hàbits de treball.

LA LITERATURA

Conceptes

1. Els gèneres literaris: narració, lírica i teatre. Elements i formes.
2. Característiques i recursos expressius del llenguatge literari.

Procediments

1. Reflexió oral i escrita sobre les característiques de l'obra literària com a acte comunicatiu i com a producte estètic i lingüístic.
2. Lectura i anàlisi de textos literaris de diferent forma de transmissió.
3. Identificació dels recursos expressius, valorant-ne l'aportació a textos literaris i no literaris.
4. Lectura comprensiva i expressiva de textos literaris en prosa i vers.
5. Reconeixement de les característiques bàsiques del registre literari.
6. Identificació i anàlisi de les característiques formals, temàtiques i expressives de textos literaris.
7. Lectura i interpretació de fragments de les obres més importants de la literatura catalana.
8. Contextualització dels textos literaris treballats.
9. Producció de textos d'intenció literària.
10. Elaboració d'opinions pròpies a partir de la lectura i comprensió de textos literaris.

Actituds, valors i normes

1. Interès per la lectura com a font d'enriquiment cultural, de plaer personal i d'obtenció de competència comunicativa.
2. Disposició i gaudi en l'hàbit de llegir.
3. Valoració positiva de les obres de la tradició literària com a mostres del patrimoni cultural.
4. Interès i gust per transmetre les idees i els sentiments propis mitjançant textos amb intenció estètica i lúdica.
5. Sensibilització envers els aspectes lúdics i creatius del llenguatge.

Tercer curs

LA COMUNICACIÓ

Conceptes

1. La comunicació oral: peculiaritats i trets.
2. La comunicació escrita: peculiaritats i trets.
3. Tipus de textos segons l'estructura seqüencial dominant.

Procediments

1. Reconeixement dels elements de la comunicació en un text, oral i escrit, en una situació comunicativa concreta.
 - Reconeixement dels interlocutors que apareixen en un text o de les relacions que s'hi estableixen (nivell de formalitat).
 - Reconeixement dels principals elements modalitzadors d'un text, oral i escrit.
 - Determinació de les funcions comunicatives presents en un text mitjançant l'anàlisi de les marques característiques.

2. Comprensió i producció de textos orals de tot tipus.
 - Comprensió i classificació de missatges orals.
 - Identificació del tema d'un text. Idees principals i secundàries.
 - Reconeixement dels principals trets de l'oralitat en els textos.
 - Preparació i producció de textos orals espontanis i planificats.
 - Lectura expressiva en veu alta.
 - Dramatització.
 - Memorització.
 - Anàlisi i aplicació de les normes de l'intercanvi comunicatiu oral.
 - Resum oral de textos.
 - Maneig de mitjans audiovisuals per elaborar missatges orals.
 - Anàlisi i ús de la llengua d'acord amb el registre requerit a cada situació comunicativa.

3. Comprensió i producció de textos escrits narratius, descriptius, argumentatius, expositius, predictius, conversacionals i retòrics.
 - Comprensió i classificació del text segons l'estructura, la finalitat i les característiques internes.
 - Reconeixement de fets, opinions i interpretacions en un text escrit.
 - Identificació del tema d'un text. Idees principals i secundàries.
 - Reconeixement dels trets distintius i de les peculiaritats formals dels textos escrits.

- Producció i revisió de textos escrits.
- Utilització de textos escrits amb finalitats diverses.
- Conversió de textos orals en escrits.
- Resum de textos escrits.
- Transformació de textos d'un registre a un altre.
- Anàlisi i ús de la llengua d'acord amb el registre requerit a cada situació comunicativa.

Actituds, valors i normes

1. Valoració de les llengües com a instruments per satisfer una gamma àmplia de necessitats de comunicació.
2. Valoració positiva de les normes que regulen l'intercanvi comunicatiu.
3. Valoració de la llengua oral i escrita com una forma de coneixement, plaer, persuasió, informació, manipulació, etc.
4. Respecte per les convencions que regulen l'expressió oral i escrita.
5. Interès, esforç i autoexigència en l'elaboració rigorosa i sistemàtica de les produccions pròpies, reconeixent l'error com a part integrant del procés d'aprenentatge.
6. Respecte per les opinions alienes expressades mitjançant la llengua oral i la llengua escrita.
7. Valoració de l'esforç d'altri per millorar l'expressió oral i escrita.
8. Valoració de les modalitats de la llengua estàndard oral.

LA LLENGUA I LA SOCIETAT

Conceptes

1. Orígens i evolució de la llengua catalana.
2. La variació funcional i els registres de la llengua.
3. Les llengües en contacte. El conflicte lingüístic.

Procediments

1. Utilització i elaboració de mapes per localitzar-hi les àrees lingüístiques de les llengües romàniques i del català.
2. Reconeixement dels aspectes bàsics de la formació i expansió del català.
3. Identificació, localització i anàlisi de les varietats geogràfiques del català.
4. Reconeixement de la varietat estàndard de la llengua catalana.
5. Anàlisi i interpretació dels diferents registres d'ús de la llengua.
6. Estudi de fenòmens derivats del contacte de llengües.
7. Reconeixement de fenòmens d'interferència lingüística.
8. Anàlisi de situacions de contacte de llengües.

Actituds, valors i normes

1. Valoració positiva del plurilingüisme i de l'adquisició de la competència comunicativa en més d'una llengua.
2. Valoració de la varietat estàndard com l'adequada per a determinats àmbits d'ús i com a mitjà d'unitat de la llengua.
3. Valoració de les llengües com a elements configuradors de la identitat personal i col·lectiva i com a garants de la pervivència d'una comunitat lingüística.
4. Valoració de la riquesa que comporta la diversitat interna de les llengües.
5. Sensibilització envers la situació sociolingüística de les Illes Balears.

ESTUDI DE LA LLENGUA

Conceptes

1. Norma fonètica i ortogràfica. Interferències fonètiques.
2. Gramàtica.
 - Categories i funcions.
 - Estructura interna de l'oració: sintagmes, complements i relacionants
3. Lèxic. Mecanismes de formació de paraules: composició i derivació.
4. Locucions, modismes i frases fetes. Interferències lèxiques.

Procediments

1. Identificació i aplicació de normes ortogràfiques i morfosintàctiques en la producció de textos.
2. Reconeixement i classificació de les unitats lingüístiques als textos.
3. Ús de diferents tipus de diccionari.
4. Utilització dels mecanismes de formació de paraules.

5. Aplicació de mecanismes per usar lèxic precís.
6. Reconeixement i correcció de les interferències fonètiques, lèxiques, morfològiques i sintàctiques.

Actituds, valors i normes

1. Valoració de la importància de la reflexió lingüística sobre les llengües per regular les produccions lingüístiques pròpies i per comprendre'n les alienes.
2. Valoració de la planificació textual i de la revisió d'acord amb els criteris d'adequació, cohesió, coherència i correcció.
3. Valoració de la precisió semàntica en l'ús de les llengües.
4. Respecte per les convencions lingüístiques i per les normes de correcció, coherència, cohesió i adequació.
5. Interès i esforç en l'elaboració de les produccions pròpies.
6. Sensibilitat crítica davant la incoherència textual pròpia i aliena.

INFORMACIÓ I RECERCA

Conceptes

1. Els gèneres dels mitjans de comunicació (II).
 - La premsa: article d'opinió i crítica.
 - La ràdio i la TV: gèneres informatius.
2. La publicitat. Característiques lingüístiques específiques.
3. L'ajut de la informàtica en l'adquisició de nous aprenentatges.
 - Tractament informàtic del text.

Procediments

1. Anàlisi dels elements verbals i no verbals en la interpretació de missatges dels distints mitjans de comunicació social.
2. Reconeixement dels gèneres periodístics d'informació i d'opinió.
3. Anàlisi dels procediments de presentació i selecció de la informació i de l'opinió.
4. Anàlisi crítica dels procediments retòrics verbals i no verbals en els missatges publicitaris.
5. Anàlisi crítica dels procediments de persuasió segons els mitjans de comunicació.
6. Utilització dels recursos informàtics i de les telecomunicacions per a la comunicació.
7. Ús i interpretació de les fonts d'informació de la vida quotidiana.
8. Reelaboració de la informació obtinguda documentalment.
9. Tècniques de reescriptura i manipulació de textos escrits.
10. Ús de diferents tipus de diccionari.
11. Ús dels recursos informàtics com a ajut a la manipulació i elaboració de la informació.

Actituds, valors i normes

1. Reconeixement de la importància dels mitjans de comunicació en la configuració de creences i valors.
2. Actitud crítica envers els mecanismes de manipulació ideològica i informativa.
3. Valoració dels mitjans de comunicació com a fonts d'informació, formació i diversió.
4. Interès pels codis dels mitjans de comunicació i pel seu ús.
5. Interès per les tecnologies de la informació i la telecomunicació i actitud crítica envers el seu ús.
6. Valoració de la llengua com a suport documental i com a font d'informació i de coneixement.
7. Reconeixement de la importància de l'ús de les diverses fonts d'informació.
8. Precisió i rigor en la recerca i en la reelaboració de la informació.
9. Interès per l'hàbit de consulta dels recursos que faciliten l'accés a la informació.
10. Presa de consciència de la importància personal, social, cultural i acadèmica de l'ús adequat dels hàbits de treball.
11. Interès per l'ús dels recursos informàtics i de les telecomunicacions com a facilitadors de la tasca de recerca i manipulació de la informació.

LA LITERATURA

Conceptes

1. La poesia trobadoresca.
2. Ramon Llull.
3. Les quatre grans cròniques.

4. Literatura religiosa i moralitzant.
5. El segle XV.
6. El context historicosocial fins al segle XVIII.
7. Característiques i recursos expressius del llenguatge literari.

Procediments

1. Reflexió oral i escrita sobre les característiques de l'obra literària com a acte comunicatiu i com a producte estètic i lingüístic.
2. Lectura i anàlisi de textos literaris de diferent forma de transmissió.
3. Identificació dels recursos expressius, valorant-ne l'aportació a textos literaris i no literaris.
4. Lectura comprensiva i expressiva de textos literaris en prosa i vers.
5. Reconeixement de les característiques bàsiques del registre literari.
6. Identificació i anàlisi de les característiques formals, temàtiques i expressives de textos literaris.
7. Lectura i interpretació de fragments de les obres més importants de la literatura catalana.
8. Contextualització dels textos literaris treballats.
9. Producció de textos d'intenció literària.
10. Elaboració d'opinions pròpies a partir de la lectura i comprensió de textos literaris.

Actituds, valors i normes

1. Interès per la lectura com a font d'enriquiment cultural, de plaer personal i d'obtenció de competència comunicativa.
2. Disposició i gaudi en l'hàbit de llegir.
3. Valoració positiva de les obres de la tradició literària com a mostres del patrimoni cultural.
4. Interès i gust per transmetre les idees i els sentiments propis mitjançant textos amb intenció estètica i lúdica.
5. Sensibilització envers els aspectes lúdics i creatius del llenguatge.
6. Valoració de les produccions literàries en llengua catalana tendint a desenvolupar criteris propis de selecció.

Quart curs

BLOC I: LA COMUNICACIÓ

Conceptes

1. La comunicació verbal oral i escrita: tècniques.
2. La comunicació no verbal.
3. Tipus de textos segons l'estructura seqüencial dominant.
 - textos administratius (currículum, instància, carta, etc.).

Procediments

1. Reconeixement dels elements de la comunicació en un text, oral i escrit, en una situació comunicativa concreta.
 - Reconeixement dels interlocutors que apareixen en un text o de les relacions que s'hi estableixen (nivell de formalitat).
 - Reconeixement dels principals elements modalitzadors d'un text, oral i escrit.
 - Determinació de les funcions comunicatives presents en un text mitjançant l'anàlisi de les marques característiques.
2. Comprensió i producció de textos orals.
 - Comprensió i classificació de missatges orals de tot tipus.
 - Identificació del tema d'un text. Idees principals i secundàries.
 - Reconeixement dels principals trets de l'oralitat en els textos.
 - Preparació i producció de textos orals espontanis i planificats.
 - Lectura expressiva en veu alta.
 - Anàlisi i aplicació de les normes de l'intercanvi comunicatiu oral.
 - Resum oral de textos.
 - Maneig de mitjans audiovisuals per elaborar missatges orals.
 - Anàlisi i ús de la llengua d'acord amb el registre requerit a cada situació comunicativa.
3. Comprensió i producció de textos escrits narratius, descriptius, argumentatius, expositius, predictius, conversacionals i retòrics.
 - Comprensió i classificació del text segons l'estructura, la finalitat i les característiques internes.
 - Reconeixement de fets, opinions i interpretacions en un text escrit.
 - Identificació del tema d'un text. Idees principals i secundàries.
 - Reconeixement dels trets distintius i de les peculiaritats formals dels tex-

tos escrits.

- Producció de textos de caire administratiu.
- Conversió de textos orals en escrits.
- Resum de textos escrits.
- Transformació de textos d'un registre a un altre.
- Anàlisi i ús de la llengua d'acord amb el registre requerit a cada situació comunicativa.

Actituds, valors i normes

1. Valoració de les llengües com a instruments per satisfer una gamma àmplia de necessitats de comunicació.
2. Valoració positiva de les normes que regulen l'intercanvi comunicatiu.
3. Valoració de la llengua oral i escrita com una forma de coneixement, plaer, persuasió, informació, manipulació, etc.
4. Respecte per les convencions que regulen l'expressió oral i escrita.
5. Interès, esforç i autoexigència en l'elaboració rigorosa i sistemàtica de les produccions pròpies, reconeixent l'error com a part integrant del procés d'aprenentatge.
6. Respecte per les opinions alienes expressades mitjançant la llengua oral i la llengua escrita.
7. Valoració de l'esforç d'altri per millorar l'expressió oral i escrita.
8. Valoració de les modalitats de la llengua estàndard oral.

LA LLENGUA I LA SOCIETAT

Conceptes

1. La variació lingüística.
 - Variació geogràfica, social, funcional i històrica.
 - La llengua estàndard i el registre formal.
 - El procés d'estandardització.
2. Les llengües en contacte.
 - L'Estatut jurídic de les llengües a les Illes Balears.
 - Procés de normalització i substitució lingüístiques.
 - Situació sociolingüística actual.

Procediments

1. Utilització i elaboració de mapes per localitzar-hi les àrees lingüístiques de les llengües romàniques i del català.
2. Identificació, localització i anàlisi de les varietats geogràfiques del català.
3. Reconeixement de la varietat estàndard de la llengua catalana.
4. Anàlisi i interpretació dels diferents registres d'ús de la llengua.
5. Estudi de fenòmens derivats del contacte de llengües.
6. Reconeixement de fenòmens d'interferència lingüística.
7. Anàlisi de situacions de contacte de llengües.
8. Comparació dels estatus legals del català i del castellà.
9. Reconeixement dels aspectes bàsics de la formació i expansió del català.
10. Comentari crític de la situació sociolingüística actual.

Actituds, valors i normes

1. Valoració positiva del plurilingüisme i de l'adquisició de la competència comunicativa en més d'una llengua.
2. Valoració de la varietat estàndard com l'adequada per a determinats àmbits d'ús i com a mitjà d'unitat de la llengua.
3. Valoració de les llengües com a elements configuradors de la identitat personal i col·lectiva i com a garants de la pervivència d'una comunitat lingüística.
4. Valoració de la riquesa que comporta la diversitat interna de les llengües.
5. Sensibilització envers la situació sociolingüística de les Illes Balears.

ESTUDI DE LA LLENGUA

Conceptes

1. Norma fonètica i ortogràfica. Ús de correctors ortogràfics.
2. Gramàtica. Text i discurs. Connectors.
3. Lèxic: formació lèxica de la llengua.
4. Interferències morfològiques i sintàctiques.

Procediments

1. Identificació i aplicació de normes ortogràfiques i morfosintàctiques en la producció de textos.
2. Reconeixement i classificació de les unitats lingüístiques als textos.
3. Ús de diferents tipus de diccionari.
4. Utilització dels mecanismes de formació de paraules.
5. Aplicació de mecanismes per usar lèxic precís.
6. Reconeixement i correcció de les interferències fonètiques, lèxiques, morfològiques i sintàctiques.
7. Reconeixement i aplicació dels mecanismes d'adequació d'un text al context.
8. Reconeixement de les relacions entre situació, context i registre d'ús.
9. Identificació de l'estructura dels textos.
10. Reconeixement i utilització dels procediments de cohesió textual.
11. Correcció de textos orals i escrits.
12. Utilització de les convencions de la presentació oral i escrita.
13. Transformació de textos, seqüències i oracions amb procediments de substitució, ampliació i reducció.
14. Anàlisi, planificació i producció de diferents tipus de text segons l'estructura seqüencial dominant.

Actituds, valors i normes

1. Valoració de la importància de la reflexió lingüística sobre les llengües per regular les produccions lingüístiques pròpies i per comprendre'n les alienes.
2. Valoració de la planificació textual i de la revisió d'acord amb els criteris d'adequació, cohesió, coherència i correcció.
3. Valoració de la precisió semàntica en l'ús de les llengües.
4. Respecte per les convencions lingüístiques i per les normes de correcció, coherència, cohesió i adequació.
5. Interès i esforç en l'elaboració de les produccions pròpies.
6. Sensibilitat crítica davant la incoherència textual pròpia i aliena.

INFORMACIÓ I RECERCA

Conceptes

1. Els gèneres dels mitjans de comunicació (III).
La premsa, la ràdio, la TV i el cinema.
2. L'ajut de la informàtica en l'adquisició de nous aprenentatges.
- Nous suports i canals de la informació: CD-ROM, Internet.
- Tractament informàtic del text.

Procediments

1. Anàlisi dels elements verbals i no verbals en la interpretació de missatges dels diferents mitjans de comunicació social.
2. Reconeixement dels gèneres periodístics d'informació i d'opinió.
3. Anàlisi dels procediments de presentació i selecció de la informació i de l'opinió.
4. Anàlisi crítica dels procediments retòrics verbals i no verbals en els missatges publicitaris.
5. Anàlisi crítica dels procediments de persuasió segons els mitjans de comunicació.
6. Distinció dels procediments narratius utilitzats en el cinema i la televisió.
7. Producció de textos amb combinació de codis verbals i no verbals.
8. Tècniques de reescriptura i manipulació de textos escrits.
9. Ús de diferents tipus de diccionari.
10. Ús dels recursos informàtics com a ajut a la manipulació i elaboració de la informació.

Actituds, valors i normes

1. Reconeixement de la importància dels mitjans de comunicació en la configuració de creences i valors.
2. Actitud crítica envers els mecanismes de manipulació ideològica i informativa.
3. Valoració dels mitjans de comunicació com a fonts d'informació, formació i diversió.
4. Interès pels codis dels mitjans de comunicació i pel seu ús.
5. Interès per les tecnologies de la informació i la telecomunicació i actitud crítica envers el seu ús.
6. Valoració de la llengua com a suport documental i com a font d'informació i de coneixement.
7. Precisió i rigor en la recerca i en la reelaboració de la informació.
8. Presa de consciència de la importància personal, social, cultural i acadèmica de l'ús adequat dels hàbits de treball.

9. Interès per l'ús dels recursos informàtics i de les telecomunicacions com a facilitadors de la tasca de recerca i manipulació de la informació.

LA LITERATURA

Conceptes

1. El context historicosocial del segle XIX. La Renaixença.
2. Jacint Verdaguer, Narcís Oller i Àngel Guimerà.
3. El modernisme. Joan Maragall.
4. El noucentisme. L'Escola Mallorquina.
5. Els moviments d'avantguarda.
6. La literatura des de la postguerra als nostres dies.
7. Característiques i recursos expressius del llenguatge literari.

Procediments

1. Reflexió oral i escrita sobre les característiques de l'obra literària com a acte comunicatiu i com a producte estètic i lingüístic.
2. Lectura i anàlisi de textos literaris de diferent forma de transmissió.
3. Identificació dels recursos expressius, valorant-ne l'aportació a textos literaris i no literaris.
4. Lectura comprensiva i expressiva de textos literaris en prosa i vers.
5. Reconeixement de les característiques bàsiques del registre literari.
6. Identificació i anàlisi de les característiques formals, temàtiques i expressives de textos literaris.
7. Lectura i interpretació de fragments de les obres més importants de la literatura catalana.
8. Contextualització dels textos literaris treballats.
9. Producció de textos d'intenció literària.
10. Elaboració d'opinions pròpies a partir de la lectura i comprensió de textos literaris.

Actituds, valors i normes

1. Interès per la lectura com a font d'enriquiment cultural, de plaer personal i d'obtenció de competència comunicativa.
2. Disposició i gaudi en l'hàbit de llegir.
3. Valoració positiva de les obres de la tradició literària com a mostres del patrimoni cultural.
4. Interès i gust per transmetre les idees i els sentiments propis mitjançant textos amb intenció estètica i lúdica.
5. Sensibilització envers els aspectes lúdics i creatius del llenguatge.
6. Valoració de les produccions literàries en llengua catalana tendint a desenvolupar criteris propis de selecció.

4. CRITERIS D'AVALUACIÓ

Els criteris d'avaluació estableixen els tipus i grau d'aprenentatge que s'espera que els alumnes hagin assolit respecte a les capacitats que expressen els objectius generals.

Primer curs

1. Resumir oralment i per escrit textos narratius i descriptius, i diferenciar-ne els aspectes contextuals de les idees bàsiques, reproduint el seu contingut d'una manera sintètica i fidel. (1 i 2)
2. Consultar críticament fonts diverses per tal d'extreure i d'expressar conclusions pròpies sobre un tema proposat. (3 i 4)
3. Utilitzar tècniques de tractament i de processament de la informació (principalment esquema i guió, enciclopèdies i diccionaris) per preparar textos, atenent també als recursos no verbals que poden facilitar la comprensió d'aquests textos. (4, 10 i 11)
4. Produir diversos tipus de textos escrits, en situacions comunicatives adequades, aplicant els procediments i els criteris de correcció que s'han treballat. (2, 3 i 5)
5. Reconèixer la lectura i l'escriptura com a fonts de plaer i com a formes d'accés al patrimoni cultural. (4 i 6)
6. Produir i revisar textos atenent a la importància de l'ortografia del discurs, de la morfosintaxi de la paraula i de l'ús del lèxic precís i adequat per determinar la qualitat del text resultant i per facilitar-ne la comprensió. (3 i 5)
7. Interpretar, produir i revisar textos atenent al funcionament dels elements lingüístics a diferents àmbits d'ús de la llengua. (5, 10 i 11)
8. Reconèixer els diferents gèneres literaris i les seves principals característiques, identificant-les i aplicant-les a la comprensió dels textos literaris que s'han llegit. (4, 7)
9. Produir textos amb intenció literària, utilitzant alguns models donats.

(3, 6 i 7)

10. Identificar algunes de les diferències més importants que hi ha entre diverses modalitats dialectals de la llengua catalana, valorant l'existència d'elements comuns que permeten la seva comunicació i comprensió. (8 i 9)

11. Relacionar la llengua catalana amb altres llengües i identificar els fenòmens de contacte amb aquestes. (8)

12. Procurar actituds positives en les situacions comunicatives col·lectives que pretenen resoldre conflictes. (11)

13. Consultar diverses fonts d'informació per elaborar treballs senzills de recerca amb l'ajut dels mitjans tradicionals adequats. (6 i 11)

Segon curs

1. Copsar les idees essencials i la intenció de textos orals i escrits, de diferent tipus i distint nivell de formalitat, i expressar el seu contingut de forma oral i escrita aportant també una opinió personal. (1 i 2)

2. Resumir una exposició i una argumentació oral o escrita sobre un tema específic i conegut i reflectir-hi els principals arguments i els punts de vista dels participants. (2)

3. Produir textos orals i escrits de diferent tipus, adequant-los a la situació de comunicació, utilitzant una estructura organitzativa apropiada i respectant els criteris de correcció. (3 i 5)

4. Reconèixer la lectura i l'escriptura com a formes d'enriquiment i de plaer personal i com a formes d'accés al patrimoni cultural, accedint amb autonomia creixent al seu ús, especialment a l'hàbit lector. (4 i 6)

5. Utilitzar la reflexió sobre els mecanismes de les llengües i el coneixement dels elements formals (fonètics, gramàtics i lèxics) per millorar la comprensió de textos aliens i la producció dels propis, fent ús dels instruments d'ajut pertinents. (5)

6. Identificar el gènere d'un text literari, reconeixent-ne els elements estructurals bàsics i els principals elements i recursos retòrics que hi són emprats i saber-ne emetre una valoració personal. (6 i 7)

7. Identificar, localitzar i relacionar les grans àrees lingüístiques de l'Estat espanyol i les varietats socials més importants de la llengua catalana. (8 i 9)

8. Diferenciar i interpretar els fenòmens d'interferència lingüística i d'ús de les llengües. (8 i 9)

9. Distingir els principals recursos verbals i no verbals utilitzats pels mitjans de comunicació per a l'elaboració i la difusió d'informacions i actuar críticament davant aquests missatges. (10)

10. Produir missatges que integrin el llenguatge verbal i no verbal tenint en compte la situació de comunicació i comparar els procediments expressius d'aquests llenguatges. (1, 3 i 10)

11. Integrar informacions procedents de diversos textos sobre un mateix tema, amb la finalitat d'elaborar un text de síntesi en què es reflecteixin els aspectes més importants, els punts de vista diversos i l'opinió pròpia. (2, 4 i 11)

12. Planificar i dur a terme la consulta de diverses fonts d'informació per elaborar treballs senzills de recerca amb l'ajut dels mitjans adequats. (4, 6, 10 i 11)

Tercer curs

1. Copsar les idees essencials i la intenció de textos orals i escrits, de diferent tipus i distint nivell de formalitat, reconeixent possibles incoherències o ambigüitats de contingut, i expressar el seu contingut de forma oral i escrita aportant també una opinió personal. (1 i 2)

2. Resumir una exposició i una argumentació oral o escrita sobre un tema específic i conegut i reflectir-hi els principals arguments i els punts de vista dels participants. (2)

3. Exposar i debatre oralment un tema de forma ordenada i fluida d'acord amb un guió previ, amb recerca i selecció prèvia de la informació, amb un ordre lògic en la presentació d'aquesta i dels arguments i emprant un registre adequat. (3 i 4)

4. Produir textos escrits de diferent tipus, adequant-los a la situació de comunicació, utilitzant una estructura organitzativa apropiada i respectant els criteris de correcció. (3 i 5)

5. Reconèixer la lectura i l'escriptura com a formes d'enriquiment i de plaer personal i com a formes d'accés al patrimoni cultural, accedint amb autonomia creixent al seu ús, especialment a l'hàbit lector. (4 i 6)

6. Utilitzar la reflexió sobre els mecanismes de les llengües i el coneixement dels elements formals (fonètics, gramàtics, lèxics i textuals) per millorar la comprensió de textos aliens i la producció dels propis, fent ús dels instruments d'ajut pertinents. (5)

7. Identificar el gènere d'un text literari, reconeixent-ne els elements estructurals bàsics i els principals elements i recursos retòrics que hi són emprats i saber-ne emetre una valoració personal. (6 i 7)

8. Establir relacions entre les obres, els autors i els moviments literaris fonamentals de la història de la literatura catalana, interpretant-les a partir de les

relacions contextuais. (6 i 7)

9. Reconstruir els principals aspectes de la formació i evolució del català i assenyalar-ne les principals àrees lingüístiques. (8 i 9)

10. Diferenciar i interpretar els fenòmens lingüístics que produeix el contacte de llengües. (8 i 9)

11. Distingir els principals recursos verbals i no verbals utilitzats pels mitjans de comunicació per a l'elaboració i la difusió d'informacions i d'opinions i actuar críticament davant aquests missatges. (10)

12. Produir missatges que integrin el llenguatge verbal i no verbal tenint en compte la situació de comunicació i comparar els procediments expressius d'aquests llenguatges. (1, 3 i 10)

13. Integrar informacions procedents de diversos textos sobre un mateix tema, amb la finalitat d'elaborar un text de síntesi en què es reflecteixin els aspectes més importants, els punts de vista diversos i l'opinió pròpia. (2, 4 i 11)

14. Planificar i dur a terme la consulta de diverses fonts d'informació, aplicant mitjans tradicionals o les tecnologies de la informació i la telecomunicació, per elaborar treballs senzills d'informació amb l'ajut dels mitjans tecnològics adequats. (4, 6, 10 i 11)

Quart curs

1. Copsar les idees essencials i la intenció de textos orals i escrits, de diferent tipus i distint nivell de formalitat, reconeixent possibles incoherències o ambigüitats de contingut, i expressar el seu contingut de forma oral i escrita aportant també una opinió personal. (1 i 2)

2. Resumir una exposició i una argumentació oral o escrita sobre un tema específic i conegut i reflectir-hi els principals arguments i els punts de vista dels participants. (2)

3. Exposar i debatre oralment un tema de forma ordenada i fluida d'acord amb un guió previ, amb recerca i selecció prèvia de la informació, amb un ordre lògic en la presentació d'aquesta i dels arguments i emprant un registre adequat. (3 i 4)

4. Produir textos escrits de diferent tipus, adequant-los a la situació de comunicació, utilitzant una estructura organitzativa apropiada i respectant els criteris de correcció. (3 i 5)

5. Reconèixer la lectura i l'escriptura com a formes d'enriquiment i de plaer personal i com a formes d'accés al patrimoni cultural, accedint amb autonomia creixent al seu ús, especialment a l'hàbit lector. (4 i 6)

6. Utilitzar la reflexió sobre els mecanismes de les llengües i el coneixement dels elements formals (fonètics, gramàtics, lèxics i textuals) per millorar la comprensió de textos aliens i la producció dels propis, fent ús dels instruments d'ajut pertinents. (5)

7. Identificar el gènere d'un text literari, reconeixent-ne els elements estructurals bàsics i els principals elements i recursos retòrics que hi són emprats i saber-ne emetre una valoració personal. (6 i 7)

8. Establir relacions entre les obres, els autors i els moviments literaris fonamentals de la història de la literatura catalana, interpretant-les a partir de les relacions contextuais. (6 i 7)

9. Distingir i classificar la variació lingüística del català, valorant la funcionalitat de l'estàndard com a element unificador de la variació geogràfica, social i funcional. (9)

10. Diferenciar i interpretar els fenòmens lingüístics que produeix el contacte de llengües i valorar la situació sociolingüística actual de les Illes Balears per tal d'evitar prejudicis lingüístics. (8 i 9)

11. Distingir els principals recursos verbals i no verbals utilitzats pels mitjans de comunicació per a l'elaboració i la difusió d'informacions i d'opinions i actuar críticament davant aquests missatges. (10)

12. Produir missatges que integrin el llenguatge verbal i no verbal tenint en compte la situació de comunicació i comparar els procediments expressius d'aquests llenguatges. (1, 3 i 10)

13. Integrar informacions procedents de diversos textos sobre un mateix tema, amb la finalitat d'elaborar un text de síntesi en què es reflecteixin els aspectes més importants, els punts de vista diversos i l'opinió pròpia. (2, 4 i 11)

14. Planificar i dur a terme la consulta de diverses fonts d'informació, aplicant mitjans tradicionals o les tecnologies de la informació i la telecomunicació, per elaborar treballs senzills d'informació amb l'ajut dels mitjans tecnològics adequats. (4, 6, 10 i 11)

Els números entre parèntesis (1, 2...) vinculen cada criteri d'avaluació amb els objectius de l'àrea de llengua catalana i literatura.

5. ORIENTACIONS METODOLÒGIQUES

Orientacions sobre com aconseguir aprenentatges significatius i funcionals

El plantejament general per a l'ensenyament de llengües ha d'enllaçar amb les tendències actuals desenvolupades per les descripcions funcionals de la

llengua i per les teories de l'aprenentatge de llengües, entre les quals les aportacions més recents de la psicolingüística, que han modificat la concepció sobre el que és una llengua i sobre la manera d'ensenyar-la.

Algunes de les aportacions d'aquestes tendències són la concepció de l'aprenentatge significatiu i la concepció que la funció primària del llenguatge és la comunicació i l'intercanvi social. De la primera, cal destacar l'aspecte pràctic de l'aprenentatge i l'autonomia de l'aprenent. S'ha de partir del nivell comunicatiu que els alumnes han adquirit en l'etapa anterior, dels seus coneixements previs, a fi que puguin ser ampliat i aprofundits. Alhora però, l'experiència ens demostra que s'aprèn més aviat i amb eficàcia allò que interessa, i que són més susceptibles d'interessar aquelles coses sobre les quals es pot actuar i, a partir de l'actuació, teoritzar. A més, l'aprenentatge significatiu serà més i més intens en la mesura que l'aprenent esdevengui autònom. De la segona es destaca el caràcter social del llenguatge.

Per tal d'aconseguir els propòsits descrits per a cada curs, es poden seleccionar un seguit d'activitats bàsiques, amb continguts prèviament adquirits per l'alumne, la resolució de les quals sigui immediata. A partir d'aquí, el nucli teòric primari es pot anar ampliant amb nous coneixements relacionats.

Una altra proposta positiva pot ser la incorporació de temes d'actualitat i propers a l'alumnat. Amb determinats elements i contextos coneguts de la realitat es poden vehicular un bon nombre de continguts de l'àrea i alhora refermar els coneixements dels diferents àmbits socioculturals. Per altra banda, també es pot partir d'una anàlisi psicopedagògica, que ens permetrà conèixer l'estructura cognitiva de l'alumne i l'adequació que ha de fer el professor per tal que l'aprenentatge pugui ser utilitzat per l'alumne quan aquest el necessiti. El professor ha de cercar estratègies que potenciïn l'esforç personal de cada alumne i encoratjar els més desmotivats.

Mesures per facilitar l'aprenentatge de l'alumnat, la seva integració i la seva participació

Es recomana diversificar els mètodes i les activitats dins l'aula. És aconsellable canviar de manera periòdica els sistemes de treball, fins i tot és bo combinar-ne de diferents en una mateixa sessió. Convé, a més a més, repartir responsabilitats a tots els alumnes del grup per igual i de manera sovintejada. Cal deixar clar des d'un bon començament quins són els criteris per qualificar la feina que es fa dins l'aula a fi d'afavorir-hi la participació.

Atenció a la diversitat

L'atenció a la diversitat (alumnat de necessitats educatives temporals que de forma tardana s'incorporen a les llengües curriculars, amb dificultats específiques en algun aspecte lingüístic, amb retard escolar provocat per causes diverses, amb motivacions i interessos diferents...) s'haurà de basar en l'adquisició d'una competència comunicativa que els doni desimboltura dins l'aula i els permeti avançar en els aprenentatges. Per això, en aquestes situacions de desequilibri s'hauran de preveure mesures d'organització, atenció i compensació (agrupaments flexibles, desdoblaments, suports d'atenció individualitzada, estratègia metodològica adequada i elaboració de material diversificat i específic per a cada tipus de dificultat). Serà molt important que els equips docents promoguin la valoració del funcionament d'aquesta atenció i el revisin de forma regular recollint les propostes de millora.

Orientacions sobre el paper del professorat

Cal insistir en el fet que una de les primeres tasques i responsabilitats del professor és la d'establir, tan aviat com sigui possible, una bona relació amb l'alumnat, que doni garanties de seguretat i confiança. L'aula a l'ESO ha de ser un espai que faciliti la intercomunicació i la integració de tots els membres. El professor ha de conèixer bé les característiques acadèmiques i emocionals de cada alumne i ha de ser capaç de controlar les diverses situacions que se'n puguin derivar.

Per tot això, el professorat ha d'assumir ben aviat les funcions de coordinador, ha de donar les pautes a seguir, però també ha d'animar a discutir i a decidir, potenciant la capacitat d'adquisició de nous aprenentatges per part de l'alumnat. El professorat no és l'únic subministrador d'informació i de direcció: haurà de facilitar una autonomia progressiva de l'alumnat en la responsabilitat de seu aprenentatge.

Per millorar la qualitat de l'acció educativa els professors hauran de ser crítics amb ells mateixos i hauran de disposar d'eines d'anàlisi i de reflexió sobre la seva pròpia pràctica. Per tant, hauran de replantejar el seu estatus a l'aula i passar de ser l'únic posseïdor del saber que s'ha de transmetre a ser els organitzadors de l'activitat amb col·laboració amb l'alumnat.

Orientacions i exemplificacions sobre aspectes organitzatius

Cal tenir present que tot l'espai escolar és educatiu. Això permet la possibilitat de sortir, quan s'escaigui, de l'aula de referència habitual i fer servir la resta d'instal·lacions i els equipaments documentals i tecnològics del centre per tal de diversificar els mètodes d'aprenentatge i potenciar l'ús d'altres fonts d'informació. Cal tenir ben definits els espais alternatius a l'aula pel que fa a la seva

normativa i funcionalitat, a més de deixar ben especificat l'horari i el seu ús compartit. Sempre que pertoqui, és bo per al grup-classe treballar en equip tot formant agrupaments menors (de tres a sis alumnes). D'aquesta manera s'assumeixen reptes personals i responsabilitats i s'afavoreix un ambient de companyonia i de participació.

D'altra banda, el professorat ha de posar cura i esment a l'hora de distribuir el temps de les sessions de cada classe. S'ha de procurar que la durada de les activitats dutes a terme dins o fora de l'aula de referència no superi la capacitat d'atenció i l'interès de l'alumnat. Per això, també és bo combinar diversos tipus de feina, espais i recursos.

Orientacions sobre materials didàctics i curriculars i sobre recursos necessaris

L'equip docent de l'àrea ha de determinar amb tota claredat el material didàctic que farà servir al llarg del curs, tant el propi com el que és comú amb l'alumnat. Quant als recursos dins l'aula, les explicacions es poden desenvolupar i reforçar amb les activitats que apareixen en el llibre de text o amb uns altres suports, com són fitxes, jocs d'enginy i habilitat, mapes i esquemes, etc.

Cal fer una distinció entre els que ofereix el centre educatiu i els que hi ha fora d'aquest. Els continguts de llengua catalana i literatura poden ser ampliat i completats amb visites guiades o preparades pel professorat a diversos indrets, però també es poden aprofitar els espais del centre que estan expressament equipats per complir unes funcions específiques (biblioteca, sala d'informàtica, aula d'audiovisuals, sala de teatre, etc.).

Orientacions sobre el procés d'ensenyament-aprenentatge

L'objectiu fonamental de l'ensenyament i aprenentatge de llengües ha de ser l'adquisició d'un instrument útil per comunicar-se i per realitzar d'altres aprenentatges. Els alumnes han d'assolir una competència comunicativa plena que els permeti manejar-se d'una manera adequada, tant a nivell oral com escrit, en el doble procés d'expressió i comprensió, en qualsevol situació social de comunicació.

Els principis fonamentals d'aquest enfocament ens recomanen d'aconseguir la integració i l'adquisició de tots els coneixements inclosos en la competència comunicativa i de treballar les quatre habilitats lingüístiques d'una manera integrada partint de les necessitats comunicatives, escolars i socials, de l'alumnat i de la diversitat discursiva en situacions reals d'ús.

Es tracta de treballar l'ús i la reflexió sobre aquest ús. Cal fer dels alumnes usuaris competents que sàpiguen usar les dues llengües en situacions i amb finalitats diverses i que sàpiguen usar-les de manera estratègica. Per això, cal convertir l'aula en un lloc on escoltar, parlar, llegir i escriure sigui necessari i cal ensenyar a autocontrolar l'ús d'aquestes habilitats. L'alumnat necessita raons per usar la llengua i ajudes per millorar en el seu ús.

Aquestes quatre habilitats lingüístiques no són iguals ni en importància ni en avaluació. Certament, les capacitats passives d'entendre o de llegir són sempre més fàcils d'adquirir i consolidar que les actives de parlar o escriure. I segons el context i les necessitats personals es pot donar prioritat a algunes d'aquestes habilitats.

Així doncs, s'haurà de continuar el treball de la comprensió oral i escrita iniciat a l'etapa anterior. L'ensenyament d'aquestes dues habilitats ha de ser una tasca general de tot el currículum escolar que ha d'abastar tots els nivells d'ensenyament i totes les àrees.

Pel que fa al treball de l'expressió oral, caldrà dedicar-s'hi sistemàticament. La llengua oral no pot ser considerada com un fet que ja té lloc espontàniament, sinó que ha de ser rigorosament plantejada i programada, treballant els aspectes tant de correcció com de fluïdesa. L'alumnat haurà de prendre consciència de les seves necessitats orals i haurà d'aprendre les pautes de conducta inherents a les situacions de treball d'aquesta habilitat. Caldrà partir, per treballar-la, de situacions reals i textos autèntics de diferent nivell, funció i tipologia, privilegiant la reflexió i l'elaboració d'aquells missatges més acostats a les necessitats de l'alumnat. El treball requerirà l'ús dels mitjans tècnics adequats.

Per contribuir a la millora de l'expressió escrita caldrà tenir presents els textos més necessaris per a la situació de l'alumnat i treballar-los fent atenció a les microhabilitats implicades, al procés de composició de l'escriptura i a la relació que té l'expressió escrita amb la comprensió lectora. Els objectius relacionats amb el llenguatge escrit també hauran de ser assumits per l'equip de professorat. Els textos que provenen dels mitjans de comunicació seran objecte de treball especial tant per la freqüència amb què els podem trobar com per la necessitat de llegir-los críticament. La correcció de l'expressió escrita no ha de ser únicament gramatical i ortogràfica sinó que ha d'atendre els aspectes de la gramàtica textual (proprietats del text).

S'ha fet referència a les quatre habilitats bàsiques: escoltar, parlar, llegir i escriure i cal entendre-les dins de l'enfocament integrador. S'ha de potenciar en l'alumnat (i el professorat se n'ha de servir) allò que és competència comuna per tal d'evitar repeticions, avançaments o retards, o metodologies diferenciades per a uns mateixos continguts.

La literatura ha de ser tractada com un sistema d'expressió i de comuni-

ció que pot desenvolupar el sentit estètic, crític i lúdic dels lectors. La seva importància com a discurs amb unes característiques pròpies és que contribueix al desenvolupament dels coneixements lingüístics de l'alumnat. La literatura pot proporcionar una varietat de registres i pot donar una dimensió històrica a la llengua que s'aprèn. S'ha de potenciar en l'alumne la visió que la literatura és d'abast universal, i que els productes literaris en llengües distintes participen d'uns continguts estètics i culturals compartits a altres àmbits i en altres llengües. En aquest sentit, el contacte de l'alumne amb les principals obres de la literatura catalana, o de la literatura universal en edicions traduïdes, ha de suposar fer-lo partícip d'aquests continguts compartits que formen part de la tradició literària universal.

La literatura ha de potenciar la lectura com a font de cultura i com a font lúdica que proporciona plaer. Així, el professorat haurà d'assessorar en l'elecció de les lectures i n'haurà d'oferir mostres de diverses literatures. La finalitat més important d'aquestes lectures és formar lectors atents, millorar el gust per la lectura. Per tant, tot i que es puguin proposar treballs concrets s'haurà d'evitar ofegar la lectura amb un rigor excessiu. L'activitat de comentari de text s'haurà de relacionar amb allò que s'estudia als altres apartats del llenguatge.

El treball d'aprofundiment gramatical (ortografia, morfologia i sintaxi) ha de tenir lloc a partir de contextos significatius i ha d'estar al servei d'un ús cada cop més ric i correcte de les habilitats expressives i comprensives. Ha de permetre la introducció de la terminologia gramatical, que no haurà d'esdevenir, però, una finalitat en si mateixa. El treball de l'ortografia s'ha d'aplicar en la mesura de les necessitats de cada alumne i ha de partir de la detecció de les dificultats més habituals en cada cas. També l'anàlisi morfològica i sintàctica s'ha de realitzar sobre els usos dels alumnes, de manera que l'expressió intuïtiva esdevengui domini ple i reflexiu.

També l'aprenentatge del lèxic s'ha d'inserir en el marc de la millora de la comprensió i l'expressió de l'alumne i s'haurà de treballar, per tant, l'ampliació quantitativa i qualitativa del vocabulari de totes les àrees. Una eina bàsica de treball procedimental és el diccionari.

La dimensió històrica i social de les llengües i la diversitat de registres i varietats també s'haurà de tenir en compte a l'hora de la programació i seqüenciació dels continguts. Convindrà parar esment a les qüestions històriques de la resta de matèries i de la mateixa literatura. Els objectius plantejats en aquest apartat s'han de tenir presents en la resta dels aspectes del llenguatge i, especialment, quan es planteja el treball dels nivells més cultes de les llengües.

Orientacions sobre els procediments i instruments d'avaluació de l'alumnat

L'avaluació, que ha de mesurar la consecució dels objectius, ha de tenir en compte tots els components de la llengua que són presents en el disseny curricular de l'àrea a l'ESO. L'avaluació s'haurà de fer a partir de l'observació sistemàtica del procés d'aprenentatge de l'alumne, tenint en compte els objectius específics i els coneixements adquirits, i haurà d'estar adaptada a les possibilitats i peculiaritats de cada alumne.

L'avaluació formativa, la funció de la qual és regular el procés d'ensenyament i aprenentatge, constituirà un dels mecanismes bàsics de l'atenció a la diversitat. També s'hauran de tenir en compte, com a principis bàsics de la gestió social de l'aula i de l'atenció a la diversitat, la cooperació i la interacció de l'alumnat, la participació d'aquest en la definició dels objectius i la concreció dels continguts i l'autonomia i autoregulació del seu propi procés d'aprenentatge.

El treball bàsicament dels continguts de procediments i d'actituds haurà d'anar acompanyat d'una avaluació que sigui part integrant del procés didàctic, que sigui un instrument d'ajuda i orientació de l'alumnat sobre el seu progrés en l'aprenentatge. L'avaluació ha de tenir com a funció constatar l'adquisició del nou aprenentatge i la gestió dels errors per part de l'alumnat i l'orientació del professorat sobre l'adequació de la programació d'aula i la metodologia aplicada.

Orientacions sobre la seqüenciació dels continguts

Aquest currículum de llengua catalana i literatura per a l'ESO té com a principis fonamentals la globalitat i l'obertura. Això no obstant és important que es prevegin algunes orientacions sobre la distribució dels continguts per als quatre cursos d'aquesta etapa a fi que es puguin aplicar al segon i tercer nivell de concreció.

Els diferents blocs de continguts descrits més amunt poden seqüenciar-se segons criteris psicoevolutius, epistemològics, psicopedagògics, procedimentals, etc. A més a més, cal fer un tractament recurrent i cíclic de les capacitats de l'alumnat, s'ha de partir del més general i simple per arribar al particular i complex, es poden establir relacions amb els continguts d'altres àrees, s'ha de cercar l'equilibri i l'adequació dels nous coneixements...

Orientacions sobre els valors que inspiren les societats democràtiques i els drets humans

Aquests ensenyaments es desenvolupen en els continguts curriculars de totes les àrees de l'educació secundària obligatòria. Es poden treballar a partir dels referents propers als alumnes mitjançant l'anàlisi crítica de textos de difer-

ents tipus, especialment dels mitjans de comunicació. S'hauran de fer reflexions encaminades a millorar l'autoestima de l'alumnat i a assolir valors de tolerància, respecte i solidaritat.

Alguns dels valors més rellevants són:

- Educació per la pau.
Acceptació de les opinions i creences d'altres persones.
Anàlisi del grau de tolerància i solidaritat de diferents actituds i comportaments individuals i grupals.
Reconeixement del diàleg com a mitjà per resoldre conflictes interpersonals i socials.
- La salut i l'educació sexual.
Actituds positives amb relació al coneixement i cura del cos.
Informació sobre la sexualitat i prevenció de malalties.
- La igualtat entre les persones.
Educació per a la igualtat entre sexes i entre persones de diferents races i/o cultures.
Rebuig dels prejudicis de tipus sexista, racista o ideològic envers els mitjans en els quals s'utilitzen formes discriminatòries del llenguatge.
Valoració d'un model social obert i tolerant.
Actitud crítica davant la discriminació de les dones en el món laboral.
- El medi ambient.
Sensibilització pels elements físics i biològics del medi natural.
Interès pels principals problemes que afecten la conservació del medi.
- El consum.
Valoració crítica de les campanyes publicitàries de productes comercials.
Distinció en els missatges publicitaris d'informacions objectives i dels recursos publicitaris que poden arribar a ser enganyosos.
Comprensió de la necessitat de consumir en funció de les necessitats reals individuals.
- Formació professional.
Anàlisi, comprensió i producció de textos orals i escrits de caire administratiu (instàncies, currículums, reclamacions, contractes, entrevistes...)
Tractament del món del treball a través de la premsa i els mitjans de comunicació en general.
- Civisme i moral.
Actitud receptiva, col·laboradora i tolerant en les relacions entre individus i en les activitats en grup.
Anàlisi crítica de conflictes en grups socials i valoració de les solucions que el diàleg pot proporcionar.
Interès per participar activament en els diferents organismes i situacions de gestió i decisió grupal.
Anàlisi crítica dels valors culturals de la nostra societat.
Interès per conèixer i conservar el patrimoni cultural de la nostra societat i d'altres cultures.
Desenvolupament de les habilitats comunicatives (diàleg).
Acceptació de les opinions i creences d'altri.
- Educació viària.
Valoració de la funció que compleixen els senyals de trànsit i interès pel coneixement del seu significat.
Adopció d'una actitud prudent en la circulació com a vianant.
Coneixement del perjudici que comporta el consum d'alcohol i d'altres drogues en la conducció.
Coneixement de les normes més bàsiques que s'han de seguir en cas d'accident.

— o —

3.- D'altres disposicions

CONSELLERIA DE TURISME

Num. 16344

Acord del Consell de Govern de 8 de setembre de 2006, de correcció d'errades advertides a l'article 9.c del Decret 112/1996, de 21 de juny, pel qual es regula l'habilitació de guia turístic a les Illes Balears

El Consell de Govern de les Illes Balears, a proposta del conseller de Turisme, en sessió celebrada el 8 de setembre de 2006, adoptà, entre altres, l'Acord següent: